

En ny rovdjursförvaltning

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande regeringens proposition 2008/09: 210 *En ny rovdjursförvaltning* tillsammans med 3 följdmotioner med 41 yrkanden. Därutöver behandlar utskottet 42 yrkanden från den allmänna motionstiden 2007 och 2008.

I propositionen föreslås en förvaltning av rovdjuren som innebär att Naturvårdsverket får delegera beslut om licens och skydds jakt till länsstyrelsen och att denna delegation ska vara baserad på rovdjursstammarnas utveckling i länet. Dessutom föreslås att bestämmelserna om viltvårdsnämnder i 39 § jaktlagen (1987:259) ska upphöra att gälla. Regeringen redovisar i propositionen sin avsikt att vid länsstyrelserna i stället inrätta viltförvaltningsdelegationer som också ersätter de nuvarande regionala rovdjursgrupperna. För samverkan mellan länen redovisar regeringen sin avsikt att dela in landets rovdjursförvaltning i tre rovdjursförvaltningsområden, att för varje område inrätta ett samverkansråd med uppgift att ta fram och samverka kring riktlinjer och principer för rovdjursförvaltningen och att Naturvårdsverket ska fastställa miniminivåer för rovdjursstammarna inom varje förvaltningsområde.

I propositionen föreslås även en tillfällig begränsning av vargstammens tillväxttakt och åtgärder för att stärka vargstammens genetiska status. Vidare föreslås mål för lodjursstammens utveckling i och utanför renskötselområdet, vilka bl.a. innebär att antalet årliga föryngringar i landet kan variera ned till 250, vilket motsvarar ca 1 250 individer. I propositionen redovisas pågående och planerade insatser för ökad och lättillgänglig information om rovdjuren i syfte att underlätta förutsättningarna för samexistens mellan rovdjur och människor. Regeringen redovisar också sin syn på behovet att tydligare prioritera förebyggande av viltskador.

I fråga om jakt redovisar regeringen sin uppfattning att jakt efter björn och lo som huvudregel bör utformas som licensjakt, att jakten efter varg och järv bör vara i form av skydds jakt men att licensjakt också bör kunna ske samt att all jakt måste ske under noggrant kontrollerade förhållanden. Vidare redovisar regeringen sin avsikt att begränsa möjligheterna att ansöka om skydds jakt till dem som riskerar att drabbas av en skada och

att inte ändra reglerna om rätt att döda rovdjur för att skydda tamdjur. Enligt regeringens mening bör illegal jakt motverkas genom bl.a. ökad delaktighet i rovdjursförvaltningen. I propositionen föreslås inte någon ändring i de straffbestämmelser som rör jakt, men regeringen avser att återkomma till den frågan i ett annat sammanhang liksom till frågan om en översyn av jaktlagstiftningen. Regeringen redovisar också sin avsikt att tillåta den som på lagligt sätt har fällt ett rovdjur att behålla eller få tillbaka det fällda viltet.

Regeringen redovisar också planerade åtgärder för att i skogsbruket öka hänsynen till boträd för kungsörn. Regeringen redovisar också planerade åtgärder för en samordning av inventering och övervakning av rovdjursbestånden samt för sådan forskning som kan läggas till grund för ett ersättningsystem för rovdjursrivna renar och för en djupare förståelse för rovdjurspolitiken.

Utskottet ställer sig bakom de bedömningar som regeringen gjort i propositionen och föreslår att riksdagen antar regeringens lagförslag och godkänner regeringens förslag till en regionaliserad rovdjursförvaltning samt till mål för lodjursstammens utveckling. Vidare föreslår utskottet att riksdagen med viss ändring godkänner regeringens förslag till mål för vargstammens utveckling. Samtliga motionsyrkanden avstyrks. I betänkandet finns 28 reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	5
Redogörelse för ärendet	10
Ärendet och dess beredning	10
Bakgrund	10
Propositionens huvudsakliga innehåll	12
Utskottets överväganden	13
Gynnsam bevarandestatus för rovdjur	13
Nordisk samverkan	14
Delegation till länsstyrelserna	16
Viltförvaltningsdelegationer m.m.	18
Lodjursstammens utveckling	20
Vargstammens utveckling	22
Information och rovdjursturism m.m.	30
Viltskador	32
Jakt efter stora rovdjur	35
Rätten att överklaga beslut om jakt	39
Skydds jakt på enskilda initiativ	40
Illegal jakt m.m.	42
Inventeringar	45
Rovdjurens roll i ekosystemet	46
Reservationer	48
1. Gynnsam bevarandestatus för rovdjur, punkt 1 (mp)	48
2. Nordisk samverkan, punkt 2 (s, v)	49
3. Delegation till länsstyrelserna, punkt 3 (v)	49
4. Delegation till länsstyrelserna, punkt 3 (mp)	50
5. Naturvårdsverkets roll vid delegation, punkt 4 (s)	51
6. Viltförvaltningsdelegationernas roll, punkt 6 (v)	51
7. Viltförvaltningsdelegationernas roll, punkt 6 (mp)	52
8. Lodjursstammens utveckling, punkt 8 (v, mp)	53
9. Politik för ett livskraftigt vargbestånd, punkt 9 (s)	54
10. Vargstammens utveckling, punkt 10 (s)	55
11. Vargstammens utveckling, punkt 10 (v, mp)	57
12. Tidpunkt för utvärdering av etappmålet för vargstammen, punkt 11 (s)	59
13. Vargar i renskötselområdet, punkt 12 (mp)	60
14. Information och rovdjursturism, punkt 13 (s)	61
15. Vargens härkomst, punkt 14 (v)	62
16. Viltskador, punkt 15 (v)	62
17. Jakt efter stora rovdjur, punkt 16 (s)	63
18. Licensjakt efter björn och lodjur, punkt 17 (s)	64
19. Licensjakt efter björn och lodjur, punkt 17 (mp)	64
20. Lodjursfällor, punkt 18 (v)	65
21. Rätten att överklaga beslut om jakt, punkt 19 (mp)	65
22. Skydds jakt på enskilda initiativ, punkt 20 (v, mp)	66
23. Försök och förberedelse till jaktbrott, punkt 21 (s, v)	67

24. Försök och förberedelse till jaktbrott, punkt 21 (mp)	67
25. Illegal jakt, punkt 22 (v, mp)	68
26. Intresseorganisationernas arbete mot illegal jakt, punkt 23 (v)	69
27. Översyn av jaktlagstiftningen, punkt 24 (s, v, mp)	69
28. Rovdjurens roll i ekosystemet, punkt 26 (mp)	70
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	71
Propositionen	71
Följdmotionerna	71
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007	74
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008	76
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	79

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Gynnsam bevarandestatus för rovdjur

Riksdagen avslår motion 2008/09: MJ24 yrkande 3.

Reservation 1 (mp)

2. Nordisk samverkan

Riksdagen avslår motionerna 2007/08: MJ375 yrkande 8, 2008/09: MJ22 yrkande 10 och 2008/09: MJ407.

Reservation 2 (s, v)

3. Delegation till länsstyrelserna

Riksdagen godkänner regeringens förslag till en regionaliserad rovdjursförvaltning. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:210 punkt 2 och avslår motionerna 2007/08: MJ251 yrkande 1, 2007/08: MJ357, 2007/08: MJ369 yrkande 2, 2007/08: MJ430, 2008/09: MJ23 yrkande 1, 2008/09: MJ24 yrkande 4, 2008/09: MJ338, 2008/09: MJ402 yrkande 1, 2008/09: MJ423 och 2008/09: MJ469.

Reservation 3 (v)

Reservation 4 (mp)

4. Naturvårdsverkets roll vid delegation

Riksdagen avslår motion 2008/09: MJ22 yrkande 2.

Reservation 5 (s)

5. Ändring i jaktlagen

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i jaktlagen (1987:259). Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:210 punkt 1.

6. Viltförvaltningsdelegationernas roll

Riksdagen avslår motionerna 2008/09: MJ23 yrkande 8 och 2008/09: MJ24 yrkande 5.

Reservation 6 (v)

Reservation 7 (mp)

7. Rovdjursförvaltningsområden

Riksdagen avslår motion 2007/08: MJ277.

8. Lodjursstammens utveckling

Riksdagen godkänner regeringens förslag till mål för lodjursstammens utveckling. Därmed bifaller riksdagen proposition 2008/09:210 punkt 3 och avslår motionerna 2007/08:MJ214, 2007/08:MJ224, 2008/09:MJ23 yrkande 4, 2008/09:MJ24 yrkandena 14 och 15 samt 2008/09:MJ217.

Reservation 8 (v, mp)

9. Politik för ett livskraftigt vargbestånd

Riksdagen avslår motion 2008/09:MJ22 yrkande 1.

Reservation 9 (s)

10. Vargstammens utveckling

Riksdagen godkänner mål för vargstammens utveckling som innebär

- att Sverige får en livskraftig vargstam med en god genetisk status enligt regeringens förslag,
- att tillväxten av antalet vargar begränsas genom en förlängning av etappmålet för antalet årliga föryngringar av vargar enligt regeringens förslag,
- att etappmålet kompletteras med kraftfulla åtgärder som stärker populationens genetiska status enligt regeringens förslag,
- att högst 20 individer som ökar den genetiska variationen i den svenska vargpopulationen ska införlivas i populationen under de närmaste fem åren fram till 2014 enligt regeringens förslag,
- att införlivandet av de genetiskt friska individerna i första hand sker genom att underlätta för naturligt invandrade vargar, t.ex. genom att flytta individer från renskötselområdet till populationen utanför renskötselområdet, och i andra hand genom aktiv utplantering av vargar som hämtas från genetiskt friska populationer med östligt ursprung enligt regeringens förslag,
- att delegationsbeslut ska ta hänsyn till naturliga variationer, exempelvis att antalet föryngringar varierar från år till år, och därmed utgå från en populationsstorlek som inte överstiger 210 vargar i Sverige enligt utskottets förslag,
- att populationens tillväxt regleras genom beslut om begränsad licensjakt kompletterad med skyddsjakt av skadegörande individer enligt regeringens förslag, och
- att etappmålet med begränsad tillväxt, i kombination med åtgärder för en vargstam med god genetisk variation, gäller fram till dess att effekterna av vargstammens utveckling inom Sverige och bedömningen av artens gynnsamma bevarandestatus, inklusive resultatet av de inledande åtgärderna för stärkt genetik, har utvärderats och redovisats enligt utskottets förslag.

Därmed bifaller riksdagen delvis proposition 2008/09:210 punkt 4 och avslår motionerna 2007/08:MJ261, 2007/08:MJ375 yrkande 6, 2008/09:MJ22 yrkandena 4–6 och 9, 2008/09:MJ23 yrkandena 2 och 3, 2008/09:MJ24 yrkandena 2 i denna del, 6, 8–10, 12 och 13, 2008/09:MJ251, 2008/09:MJ274, 2008/09:MJ321, 2008/09:MJ448, 2008/09:MJ479 och 2008/09:MJ506.

Reservation 10 (s)

Reservation 11 (v, mp)

11. Tidpunkt för utvärdering av etappmålet för vargstammen

Riksdagen avslår motion 2008/09:MJ22 yrkande 3.

Reservation 12 (s)

12. Vargar i renskötselområdet

Riksdagen avslår motion 2008/09:MJ24 yrkandena 7 och 11.

Reservation 13 (mp)

13. Information och rovdjursturism

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:MJ210 yrkande 2, 2007/08: MJ251 yrkande 2, 2008/09:MJ22 yrkandena 11–13 och 2008/09: MJ245.

Reservation 14 (s)

14. Vargens härkomst

Riksdagen avslår motion 2007/08:MJ375 yrkande 7.

Reservation 15 (v)

15. Viltskador

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:MJ251 yrkande 3, 2007/08: MJ375 yrkande 2 och 2008/09:MJ23 yrkande 6.

Reservation 16 (v)

16. Jakt efter stora rovdjur

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:MJ22 yrkande 7 och 2008/09: MJ287.

Reservation 17 (s)

17. Licensjakt efter björn och lodjur

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:MJ359, 2007/08:MJ369 yrkande 1, 2008/09:MJ24 yrkande 2 i denna del, 2008/09:MJ370 yrkande 14, 2008/09:MJ371 och 2008/09:MJ405.

Reservation 18 (s)

Reservation 19 (mp)

18. Lodjursfällor

Riksdagen avslår motion 2008/09:MJ23 yrkande 5.

Reservation 20 (v)

19. Rätten att överklaga beslut om jakt

Riksdagen avslår motion 2008/09:MJ24 yrkande 20.

Reservation 21 (mp)

20. Skyddsjakt på enskilda initiativ

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:MJ210 yrkande 1, 2007/08: MJ263, 2007/08:MJ375 yrkande 5, 2008/09:MJ23 yrkande 7 och 2008/09:MJ24 yrkandena 16 och 17.

Reservation 22 (v, mp)

21. Försök och förberedelse till jaktbrott

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:MJ22 yrkande 8 och 2008/09: MJ24 yrkande 18.

Reservation 23 (s, v)

Reservation 24 (mp)

22. Illegal jakt

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:MJ375 yrkande 9 och 2008/09: MJ24 yrkande 19.

Reservation 25 (v, mp)

23. Intresseorganisationernas arbete mot illegal jakt

Riksdagen avslår motion 2007/08:MJ375 yrkande 3.

Reservation 26 (v)

24. Översyn av jaktlagstiftningen

Riksdagen avslår motion 2007/08:MJ375 yrkande 4.

Reservation 27 (s, v, mp)

25. Inventeringar

Riksdagen avslår motion 2008/09:MJ402 yrkande 3.

26. Rovdjurens roll i ekosystemet

Riksdagen avslår motionerna 2008/09:MJ24 yrkande 1 och 2008/09: MJ502 yrkande 29.

Reservation 28 (mp)

Stockholm den 24 september 2009

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Anders Ygeman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anders Ygeman (s), Claes Västerteg (c), Ola Sundell (m), Bengt-Anders Johansson (m), Bo Bernhardsson (s), Anita Brodén (fp), Sofia Arkelsten (m), Jan-Olof Larsson (s), Irene Oskarsson (kd), Rune Wikström (m), Wiwi-Anne Johansson (v), Helén Pettersson i Umeå (s), Erik A Eriksson (c), Tina Ehn (mp), Staffan Appelros (m), Aleksander Gabelic (s) och Roland Bäckman (s).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens proposition 2008/09:210 *En ny rovdjursförvaltning* tillsammans med 3 följdmotioner med 41 yrkanden. Därutöver behandlar utskottet 42 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2007 och 2008. Regeringens förslag till riksdagsbeslut och motionsförslagen finns i bilaga 1.

Utskottet har i detta ärende uppvaktats av Rovdjurscentret De 5 Stora, Naturskyddsföreningen, Svenska rovdjursföreningen, WWF, Svenska Jägarförbundet, Lantbrukarnas Riksförbund och Samernas Riksförbund. Ett antal skrivelser har inkommit.

Bakgrund

Efter regeringens förslag i propositionen Sammanhållen rovdjurspolitik (prop. 2000/01:57) antog riksdagen den 29 mars 2001 den rovdjurspolitik som gäller i dag (bet. 2000/01:MJU9, rskr. 2000/01:174). Det övergripande målet med politiken är att Sverige ska ta ansvar för att björn, varg, järv, lodjur och kungsörn finns i ett så stort antal att de långsiktigt finns kvar i den svenska faunan och att arterna kan sprida sig till sina naturliga utbredningsområden. Liksom för de 16 nationella miljö kvalitetsmålen ska målet nås inom en generation. Riksdagen fastställde miniminivåer för de arter som hade uppnått sådana individantal att de bedömdes som åtminstone kortsiktigt livskraftiga. Detta gäller björn, lodjur och kungsörn. För arter som inte hade nått sådana nivåer att deras överlevnad kunde anses säkrad i ett längre perspektiv, dvs. varg och järv, angavs etappmål i stället för miniminivåer. När etappmålet är nått ska en förnyad bedömning göras av artens utveckling och den framtida förvaltningen av arten. I samband med propositionen beslutades också om delegation av vissa skyddsaktsbeslut till länsstyrelserna, om villkor för skydds jakt enligt 28 § jaktförordningen (1987:905), om bidrag och ersättningar för skador på renar samt om länsstyrelsernas ansvar för rovdjursinventeringen. För att utreda frågan om rovdjursstammarnas utveckling och frågor som rör uppfyllandet av målen i en sammanhållen rovdjurspolitik bemyndigade regeringen den dåvarande chefen för Miljödepartementet att tillkalla en särskild utredare. Utredningens uppdrag var att beskriva hur landets stammar av björn, varg, järv, lodjur och kungsörn utvecklats sedan riksdagens beslut om en sammanhållen rovdjurspolitik. I uppdraget ingick vidare att beskriva politikens effekter samt hur målen uppfyllts.

Uppdraget skulle genomföras med beaktande av EG-rätten och i dialog med företrädare för myndigheter, organisationer och intressegrupper (dir. 2006:7). Med stöd av bemyndigandet förordnades en särskild utredare. Utredningen tog namnet Rovdjuren och deras förvaltning men kallas Rovdjursutredningen i denna proposition. Under sensommaren 2006 fick utredningen ett tilläggsdirektiv som innebar att uppdraget skulle slutredovisas senast den 1 december 2007 (dir. 2006:93). Utredningen överlämnade i december 2007 betänkandet Rovdjuren och deras förvaltning (SOU 2007:89). Betänkandet har remissbehandlats.

Den 9 oktober 2008 beslutade regeringen att ge Naturvårdsverket i uppdrag att, efter samråd med berörda myndigheter och organisationer, ta fram ett förslag till hur ett ökat regionalt ansvar och lokal delaktighet i förvaltningen av rovdjursstammarna bör organiseras (dnr M2008/3731/Na). I uppdraget ingick att utforma ett förslag till en särskild förordning om förvaltning av de stora rovdjuren som bl.a. skulle omfatta förhållandet mellan regionala mål, förvaltningsplaner, nationella mål och internationella åtaganden. Enligt uppdraget skulle förordningen reglera ansvarsfördelningen mellan den nationella och den regionala nivån, hur utvärderingen och uppföljningen av målen och arbetsmetoderna ska ske samt beredningen och samrådsformerna. I uppdraget ingick även att närmare analysera om de befintliga inventeringsmetoderna och databaserna är de mest ändamålsenliga för att få fram uppgifter som uppfyller de krav som en ökad regionalisering av förvaltningen kan medföra. Vidare ingick att analysera eventuella behov av ändringar i andra författningar till följd av den föreslagna förordningen. Slutligen ingick att göra en analys av om genomförandet av en ändrad förvaltning bör ske fullt ut, i etapper artvis eller som försöksprojekt inom något eller några län. En analys av kostnader för förslagen skulle redovisas. I analysen skulle ingå att redovisa hur man har använt den förstärkning av förvaltningsmedel som fr.o.m. 2007 har tilldelats länsstyrelserna för rovdjursförvaltning. Under december 2008 meddelade Naturvårdsverket, i ett pressmeddelande, bedömningen att etappmålen för antalet föryngringar för varg och järv (20 respektive 90 föryngringar per år) hade nåtts. Regeringen gav därför Naturvårdsverket två kompletterande uppdrag den 19 december 2008. Det ena innebar att Naturvårdsverket, efter samråd med berörda myndigheter och organisationer, skulle utreda hur en förvaltning av järv- och vargstammarna genom en begränsad jakt förutom skydds jakt kan genomföras (dnr M2008/4820/Na). Det andra uppdraget innebar att Naturvårdsverket, efter samråd med berörda myndigheter, institutioner och organisationer, skulle föreslå lämpliga åtgärder för att inleda arbetet med att stärka vargens genetiska situation (dnr M2008/4819/Na). Naturvårdsverket skulle föreslå åtgärder som kan få effekt såväl på kort sikt som på lång sikt. Uppdragen redovisades den 18 februari 2009 och har remissbehandlats. Miljödepartementet arrangerade även ett remissmöte den 20 mars 2009. Slutligen har överläggningar hållits med olika intresseorganisationer.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en förvaltning av rovdjuren som innebär att Naturvårdsverket får delegera beslut om licens och skyddsjakt till länsstyrelsen och att denna delegation ska vara baserad på rovdjursstammarnas utveckling i länet. Dessutom föreslås att bestämmelserna om viltvårdsnämnder i 39 § jaktlagen (1987:259) ska upphöra att gälla. Regeringen redovisar i propositionen sin avsikt att vid länsstyrelserna i stället inrätta viltförvaltningsdelegationer som också ersätter de nuvarande regionala rovdjursgrupperna. För samverkan mellan länen redovisar regeringen sin avsikt att dela in landets rovdjursförvaltning i tre rovdjursförvaltningsområden, att för varje område inrätta ett samverkansråd med uppgift att ta fram och samverka kring riktlinjer och principer för rovdjursförvaltningen och att Naturvårdsverket ska fastställa miniminivåer för rovdjursstammarna inom varje förvaltningsområde.

I propositionen föreslås även en tillfällig begränsning av vargstammens tillväxttakt och åtgärder för att stärka vargstammens genetiska status. Vidare föreslås mål för lodjursstammens utveckling i och utanför renskötselområdet, vilka bl.a. innebär att antalet årliga föryngringar i landet kan variera ned till 250, vilket motsvarar ca 1 250 individer. I propositionen redovisas pågående och planerade insatser för ökad och lättillgänglig information om rovdjuren i syfte att underlätta förutsättningarna för samexistens mellan rovdjur och människor. Regeringen redovisar också sin syn på behovet att tydligare prioritera förebyggande av viltskador.

I fråga om jakt redovisar regeringen sin uppfattning att jakt efter björn och lo som huvudregel bör utformas som licensjakt, att jakten efter varg och järv bör vara i form av skyddsjakt men att licensjakt också bör kunna ske samt att all jakt måste ske under noggrant kontrollerade förhållanden. Vidare redovisar regeringen sin avsikt att begränsa möjligheterna att ansöka om skyddsjakt till dem som riskerar att drabbas av en skada och att inte ändra reglerna om rätt att döda rovdjur för att skydda tamdjur. Enligt regeringens mening bör illegal jakt motverkas genom bl.a. ökad delaktighet i rovdjursförvaltningen. I propositionen föreslås inte någon ändring i de straffbestämmelser som rör jakt, men regeringen avser att återkomma till den frågan i ett annat sammanhang liksom till frågan om en översyn av jaktlagstiftningen. Regeringen redovisar också sin avsikt att tillåta den som på lagligt sätt har fällt ett rovdjur att behålla eller få tillbaka det fällda viltet.

Regeringen redovisar också planerade åtgärder för att i skogsbruket öka hänsynen till boträd för kungsörn. Regeringen redovisar också planerade åtgärder för en samordning av inventering och övervakning av rovdjursbestånden samt för sådan forskning som kan läggas till grund för ett ersättningssystem för rovdjursrivna renar och för en djupare förståelse för rovdjurspolitiken.

Utskottets överväganden

Gynnsam bevarandestatus för rovdjur

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om gynnsam bevarandestatus för rovdjur (mp).

Jämför reservation 1 (mp).

Motionen

I motion 2008/09:MJ24 (mp) yrkande 3 betonas att en förutsättning för gynnsam bevarandestatus för en rovdjursstam är att populationen är långsiktigt livskraftig. Begreppet gynnsam bevarandestatus kommer sannolikt att ha stor betydelse för framtida mål som Sverige sätter för rovdjursstammarna. Det dokument om riktlinjer för förvaltning av stora rovdjur på populationsnivå som EU-kommissionen godkände 2008 ligger enligt motionen inte i linje med vad som står i art- och habitatdirektivet (rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter) vad gäller gynnsam bevarandestatus. Praxis bör vidareutvecklas i överensstämmelse med vad som står i kommissionens generella riktlinjer för rapportering enligt artikel 17 i direktivet.

Utskottets ställningstagande

Art- och habitatdirektivet har till syfte att bidra till att säkerställa den biologiska mångfalden genom att bevara livsmiljöer och vilda djur och växter. Åtgärder som vidtas enligt direktivet ska syfta till att bibehålla eller återställa en gynnsam bevarandestatus. Åtgärderna ska ta hänsyn till ekonomiska, sociala och kulturella behov samt till regionala och lokala särdrag. Enligt artikel 17 i art- och habitatdirektivet ska medlemsländerna till Europeiska kommissionen redovisa situationen för samtliga arter och habitat inom varje biogeografisk region i landet. Sverige redovisade 2007 situationen för samtliga arter och habitat utom när det gäller björn, varg, järv och lodjur. Sedan dess har kommissionen utarbetat riktlinjer för förvaltning av rovdjur på populationsnivå (Guidelines for Population Level Management Plans for Large Carnivores, 2008). I en bilaga till riktlinjerna finns ett antal rekommendationer som avser olika delar av rovdjursförvaltningen, bl.a. jakt, förflyttning och utsättning av uppfödda djur. I kommissionens riktlinjer för förvaltning av stora rovdjur på populationsnivå anges att sårbarhetsanalyser kan utgöra grund för bedömning av gynnsam bevarandestatus vid en adaptiv förvaltning. En sårbarhetsanalys visar vilken minsta populationsstorlek som en art kan ha för att inte riskera att för-

svinna från landet med en viss risk under en period av hundra år. Enligt propositionen har de i Sverige angivna miniminivåerna inte någon direkt koppling till den innebörd av gynnsam bevarandestatus som används i art- och habitatdirektivet. Gynnsam bevarandestatus i enlighet med kommissionens riktlinjer för förvaltning av stora rovdjur på populationsnivå, med sårbarhetsanalyser som utgångspunkt, brukar ligga på lägre nivåer än vad resultatet blir vid bedömning av gynnsam bevarandestatus enligt artikel 17 i art- och habitatdirektivet.

Riktlinjerna för rapportering enligt artikel 17 i direktivet och riktlinjerna för förvaltning av stora rovdjur på populationsnivå är båda rådgivande dokument. De båda dokumenten skiljer sig åt i flera avseenden. Eftersom riktlinjerna för rapportering enligt artikel 17 har ett mycket vidare tillämpningsområde än riktlinjerna för förvaltning av stora rovdjur, och då de senare riktlinjerna är mer aktuella, bör som regeringen anför kommissionens riktlinjer för förvaltning av stora rovdjur utgöra en utgångspunkt för bedömningen av vad som ska analyseras när man undersöker de fyra rovdjursarternas bevarandestatus. Detta förutsätter att analysen sker i kombination med noggrann beståndsövervakning och aktiva förvaltningsåtgärder. Utskottet konstaterar vidare att regeringen avser att återkomma med avrapportering. Det kommer att ske när de åtgärder för regional förvaltning, jakt samt förflyttning och utsättning av individer som presenteras i propositionen har utvärderats i samband med utvärderingen av etappmålen m.m. Med det anförda föreslås att motion 2008/09:MJ24 (mp) yrkande 3 lämnas utan vidare åtgärd.

Nordisk samverkan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om nordisk samverkan (s, m, v).

Jämför reservation 2 (s, v).

Motionerna

Flera motioner tar upp frågan om nordiskt samarbete vad gäller rovdjursförvaltning m.m. I motion 2008/09:MJ22 (s) yrkande 10 om nordiskt samarbete för ett svensk-norsk-finskt rovdjursbestånd lyfts Nordiska rådets arbete fram. I motion 2008/09:MJ407 (m) anfördes att samordningen mellan framför allt Sverige, Norge och Finland gällande rovdjursfrågorna bör förbättras. I båda motionerna anfördes att det på längre sikt är önskvärt att uppnå gemensamma nordiska förvaltningsplaner. Enligt motion 2007/08: MJ375 (v) yrkande 8 bör Naturvårdsverket ges i uppdrag att fördjupa rovdjurssamarbetet med Norge och Finland.

Utskottets ställningstagande

Målen i rovdjurspolitiken och för förvaltningen skiljer sig avsevärt åt mellan Sverige, Norge och Finland. I Finland och Norge förvaltas rovdjuren i högre grad på en regional nivå än i Sverige. På myndighetsnivå finns ett betydande samarbete mellan länderna för information och erfarenhetsutbyte. Som exempel kan nämnas kontakter på myndighetsnivå inför beslut om jakt, samarbete när det gäller föreskrifter för inventering, årliga varginventeringsrapporter med data från de tre länderna samt årliga informationsmöten mellan länderna. Inom forskningen gör bl.a. Sverige och Norge gemensamma DNA-analyser för järv och lodjur. Även inom forskningen och inventeringsverksamheten pågår ett mycket gott samarbete, särskilt mellan Sverige och Norge och i ökad utsträckning även med Finland. Kunskaperna om de stora rovdjuren har därigenom ökat på ett sätt som väcker internationell uppmärksamhet.

Ett utvidgat samarbete är särskilt viktigt när det gäller vargen eftersom det är en art som dels har genetiska problem, dels utgör ett särskilt problem i relation till rennäringen samt acceptans hos människor. Europeiska kommissionens initiativ till inrättandet av en särskild expertgrupp om vargar för ett ökat samarbete inom EU pekar även på behovet av ett förstärkt nordiskt samarbete. Även de tidigare nämnda riktlinjerna för förvaltning av stora rovdjur på populationsnivå ställer krav på ett ökat internationellt samarbete.

Som framgår av propositionen bedömer regeringen att det i dag inte är möjligt med en gemensam svensk-norsk-finsk populationsbaserad förvaltning av de stora rovdjuren som kan formaliseras i gemensamma förvaltningsplaner. Samarbetet kring rovdjursförvaltningen i länderna bör dock utvecklas vidare i enlighet med kommissionens riktlinjer för förvaltning av stora rovdjur på populationsnivå. Ett naturligt mål för ett vidareutvecklat samarbete är att inledningsvis åstadkomma harmoniserade kriterier för beståndsövervakning och en gemensam årlig formaliserad rapportering av övervakningen tillsammans med en samlad översikt över det årliga jaktuttaget ur rovdjursstammarna. En databas som till vissa delar är gemensam med Finland och Norge bör övervägas. Av propositionen framgår även att Naturvårdsverket bör ha i uppgift att arbeta för en utökad samordning av beståndsuppskattningar mellan Sverige, Norge och Finland.

Utskottet är liksom regeringen positivt till ett utvidgat samarbete kring de stora rovdjuren i enlighet med Europeiska kommissionens riktlinjer. Utskottet delar vidare regeringens bedömning att det i dag inte är möjligt med en gemensam populationsbaserad förvaltning av de stora rovdjuren som kan formaliseras i gemensamma förvaltningsplaner. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2008/09: MJ22 (s) yrkande 10, 2007/08: MJ375 (v) yrkande 8 och 2008/09: MJ407 (m) i den mån de inte kan anses tillgodosedda.

Delegation till länsstyrelserna

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner regeringens förslag till en regionaliserad rovdjursförvaltning och avslår motionsyrkanden om rovdjursförvaltning (s, m, c, fp, kd, v, mp).

Jämför reservationerna 3 (v), 4 (mp) och 5 (s).

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner en rovdjursförvaltning med ett regionalt inflytande och ansvar som innebär

- att Naturvårdsverket i större utsträckning än i dag kommer att kunna delegera beslutanderätt om jakt efter rovdjur till länsstyrelsen
- att sådan delegation kommer att baseras på rovdjursstammarnas utveckling inom varje län
- att Naturvårdsverket kommer att delegera rätten att besluta om licensjakt och skyddsjakt efter en art som förekommer i antal som överstiger ett rovdjursförvaltningsområdes regionala miniminivå, om det i länet finns en reproducerande fast stam av arten
- att Naturvårdsverket i begränsad omfattning kommer att delegera rätten att besluta om licensjakt och skyddsjakt i län med reproducerande stammar av en art där antalet individer av arten understiger den nationella miniminivå eller där en sådan nivå saknas
- att Naturvårdsverket har det övergripande ansvaret för att följa och utvärdera länsstyrelsernas arbete med förvaltningen av rovdjuren
- att beslut om delegation till länen kan återkallas.

Motionerna

Enligt motion 2008/09: MJ23 (v) yrkande 1 bör regeringens förslag om delegering från Naturvårdsverket till länsstyrelsen beträffande rovdjursförvaltningen avslås. Rovdjuren rör sig över stora arealer och är således svåra att få en överblick över på regional nivå. Det finns en risk att regional förvaltning skapar ytterligare splittringar mellan oliktkänkande grupper. Bevarandet av dessa arter är en nationell angelägenhet. Enligt motion 2008/09: MJ24 (mp) yrkande 4 bör ingen ytterligare delegering av jaktbeslut ske innan den aktuella arten har uppnått en gynnsam bevarandestatus. Den nationella nivån är en lämplig nivå för att fatta viktiga beslut om bevarandet av hotade arter.

I motion 2008/09: MJ22 (s) yrkande 2 om Naturvårdsverkets ansvar för en fungerande regional rovdjursförvaltning välkomnas regeringens förslag att införa en ökad regional förvaltning. Det är dock enligt motionen viktigt att Naturvårdsverket har tillräckligt med resurser för att följa och utvärdera länsstyrelsernas arbete. Enligt motion 2008/09: MJ423 (s) bör ett regionalt

organ med deltagande från flera länsstyrelser, som har kunskap om de regionala och lokala problemen, få möjlighet att besluta om skydds jakt på björn, varg och lo inom ramen för regional förvaltning av etappmålen för rovdjuren. Enligt motion 2007/08: MJ251 (c) yrkande 1 bör rovdjursförvaltningen inom ramen för de nationella målen regionaliseras, så att besluten kommer närmare de människor som berörs. Enligt motion 2007/08: MJ357 (m) bör beslut om skydds jakt av varg fattas av länsstyrelsen. Beslut om skydds jakt ska fattas nära de människor som är drabbade. I motion 2007/08: MJ369 (m) yrkande 2 anförs att länsstyrelserna bör vara beslutande organ vid en övergång till licensjakt efter björn. Enligt motion 2007/08: MJ430 (kd) är det rimligt att beslut om skydds jakt decentraliseras från Naturvårdsverket. Besluten bör fattas nära de platser där problemen är ett faktum. Enligt motion 2008/09: MJ338 (fp) måste rovdjurspolitiken föras närmare de människor som berörs för att den ska vara väl förankrad och i samklang med verkligheten. I motion 2008/09: MJ402 (m) yrkande 1 anförs att det är mycket positivt att stärka det lokala och regionala inflytandet över besluten om jakt på järv och varg. I motion 2008/09: MJ469 (kd) anförs att det är positivt att större ansvar förs över till en regional nivå.

Utskottets ställningstagande

Som framgår av propositionen ansvarar länsstyrelserna redan för stora delar av rovdjursförvaltningen. Länsstyrelserna bör, som regeringen anför, ges ytterligare ansvar för förvaltningen genom att självständigt och i samverkan mellan länen avgöra t.ex. var det är lämpligt att i högre grad genomföra förebyggande åtgärder mot rovdjursangrepp eller inom vilka områden det i stället är nödvändigt att i ökad omfattning besluta om skydds jakt. Det är främst ytterligare delegering av beslut om jakt och skydds jakt efter rovdjuren som har efterfrågats i kraven på en regionaliserad rovdjursförvaltning. Det framgår även av kommissionens riktlinjer om förvaltning av stora rovdjur på populationsnivå att alla beslut bör fattas på lägsta effektiva nivå. Ett sådant steg i regionaliseringen av rovdjursförvaltningen bör därför tas. Förslaget om regionalisering av rovdjursförvaltningen innebär ett system där omfattningen av det regionaliserade beslutsfattandet är beroende av rovdjursstammarnas utveckling. Om en rovdjursstams antal överstiger den fastställda nationella miniminivån, finns det förutsättningar för en långtgående delegering av beslut om jakt och skydds jakt. Om stammen minskar i antal och understiger den nationella miniminivån, och därmed det mål som riksdagen har fastställt i beslutet om en sammanhållen rovdjurspolitik, bör utrymmet för det regionala beslutsfattandet minska.

Naturvårdsverkets delegationsbeslut bör som anförs i propositionen inledningsvis gälla för en period om tre år i taget. Naturvårdsverket bör årligen följa utvecklingen och vid behov justera tilldelade kvoter om de nationella målen inte nås. Vidare bör Naturvårdsverket kunna återkalla en delegation eller avstå från att delegera beslut om jakt om det skulle visa sig att den

berörda länsstyrelsen inte är beredd att ta ansvar för riksdagens beslut om mål för en sammanhållen rovdjurspolitik eller en gynnsam bevarandestatus för arten. De kostnader som Naturvårdsverket hittills har haft för informationsverksamhet kommer att öka med 1–2 miljoner kronor initialt i samband med att regionaliseringen av förvaltningen genomförs, vilket finansieras inom den befintliga ramen för Naturvårdsverkets sakanslag. Därefter bedöms kostnaderna ligga på samma nivå som i dag.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till en regionaliserad rovdjursförvaltning. Därmed avstyrker utskottet motionerna 2008/09:MJ23 (v) yrkande 1 och 2008/09:MJ24 (mp) yrkande 4. Motionerna 2008/09:MJ22 (s) yrkande 2, 2008/09:MJ423 (s), 2007/08:MJ251 (c) yrkande 1, 2007/08: MJ357 (m), 2007/08:MJ369 (m) yrkande 2, 2007/08:MJ430 (kd), 2008/09: MJ338 (fp), 2008/09:MJ402 (m) yrkande 1 och 2008/09:MJ469 (kd) avstyrks då de får anses i allt väsentligt tillgodosedda.

Viltförvaltningsdelegationer m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i jaktlagen (1987:259). Vidare avslås motioner om viltvårdsdelegationernas roll, skogsbolagens ansvar och regionala nivåer för rovdjursstammarna (s, v, mp).

Jämför reservationerna 6 (v) och 7 (mp).

Propositionen

Regeringen föreslår i propositionen att bestämmelserna om viltvårdsnämnder i 39 § jaktlagen upphör att gälla.

Regeringen anser att det delegeringssystem som presenteras i propositionen bör bygga på en geografisk uppdelning i tre olika rovdjursförvaltningsområden som utgör forum för att underlätta samverkan mellan självständiga myndigheter. Inom varje rovdjursförvaltningsområde bör det inrättas ett samverkansråd med uppgiften att ta fram och samverka kring riktlinjer och principer för olika delar av rovdjursförvaltningen. Naturvårdsverket bör ha rollen att fastställa regionala miniminivåer för rovdjursstammarna inom varje rovdjursförvaltningsområde.

Motionerna

Enligt motion 2008/09:MJ24 (mp) yrkande 5 bör viltvårdsdelegationerna inte vara beslutande utan rådgivande. Dessa organ skulle enligt förslaget inte vara valda av länsinnevånarna eller representativa för dessa, utan till stor del bestå av representanter för olika intresseorganisationer. Att släppa in sakintressen i beslutande församlingar medför enligt motionen inte en

ökad demokratisering. I motion 2008/09: MJ23 (v) yrkande 8 behandlas skogsbolagens ansvar. Det är enligt motionen viktigt att de olika markägarna tar sitt ansvar och tillåter något högre täthet av bytesdjur i områden med fast vargetablering. I dagsläget spelar skogsbolagen en stor roll gällande älgjakten. Vid ett minskat antal bytesdjur för rovdjuren kommer rovdjuren i högre grad söka sitt byte hos tamdjur.

Enligt motion 2007/08: MJ277 (s) kan en högre acceptans för rovdjuren nås om de nationella målen anger både en miniminivå och en maximinivå för rovdjursstammarna. De nationella målen bör kompletteras med motsvarande regionala mål. Jakt skulle enligt motionen kunna tillåtas inom regionala områden även om de nationella målen inte uppnåtts.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens uppfattning att det bör inrättas en viltförvaltningsdelegation vid varje länsstyrelse för att uppnå acceptans för rovdjuren och åstadkomma ett reellt regionalt ansvar och lokalt inflytande över rovdjursförvaltningen. Delegationerna bör ersätta dagens viltvårdsnämnder och regionala rovdjursgrupper. För att kunna göra sammantagna bedömningar i bred samverkan om viltförvaltningen inom länet, bör viltförvaltningsdelegationerna ha bred representation med företrädare för olika intressen och även politisk representation.

När det gäller frågan om huruvida delegationerna ska vara beslutande eller rådgivande anser utskottet i likhet med regeringen att delegationerna bör ha till uppgift att besluta om hur viltförvaltningen inom länet ska genomföras. Strategiska beslut om förvaltning av vilt bör bygga på helhetsbedömningar av det komplexa samspelet mellan rovdjur och bytesdjur samt effekterna på näringsverksamhet. Delegationernas sammansättning bör därför avspeglas i denna komplexitet. De representanter som ingår i delegationerna bör som anges i propositionen företräda olika intressena, och representationen bör inte vara personknuten. Sammansättningen bör utgöras av företrädare för bl.a. naturvård, turism, skogsbolag, markägare, jägare, lokala näringsidkare och renskötsel. Det är viktigt att det sker återkoppling från de förordnade representanterna till respektive intresseorganisation för att skapa möjlighet för organisationen att följa och utvärdera delegationens arbete. För att ytterligare utvidga det lokala och regionala inflytandet över ställningstaganden om förvaltningen, bör förtroendevalda politiker finnas representerade i delegationerna på samma sätt som i t.ex. rennäringsdelegationen.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om ändring i jaktlagen (1987:259). Vidare ansluter sig utskottet till det som regeringen anför om viltförvaltningsdelegationernas roll och avstyrker därmed motion 2008/09: MJ24 (mp) yrkande 5. Enligt utskottet bör frågan om älgjakt och tillgång

på byte för rovdjur inom ett län vara en sådan fråga som kan tas upp inom ramen för arbetet med viltförvaltningen inom delegationen och avstyrker därför motion 2008/09:MJ23 (v) yrkande 8.

När det gäller frågan om de tre rovdjursförvaltningsområdena anser utskottet i likhet med regeringen att förutsättningarna blir större att nå en lokal förankring för vilka nivåer av rovdjursförekomst som bör gälla för länet, om diskussioner om länsvisa miniminivåer förs på regional nivå. Samverkansråden bör ha uppgiften att sammanställa summan av länens miniminivåer i regionala miniminivåer inom respektive rovdjursförvaltningsområde och därefter redovisa de regionala miniminivåerna till Naturvårdsverket. Naturvårdsverket bör därefter fastställa de regionala nivåerna. Utskottet delar regeringens uppfattning att summan av de regionala miniminivåerna inte får understiga de av riksdagen fastställda miniminivåerna eller etappmålen för de aktuella arterna. Om summan av de regionala miniminivåerna inte når upp till de nationella målen eller etappmålen, bör Naturvårdsverket få uppgiften att fastställa de regionala miniminivåerna. Med det anförda avstyrker utskottet motion 2007/08:MJ277 (s).

Lodjursstammens utveckling

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner regeringens förslag till mål för lodjursstammens utveckling och avslår motionsyrkanden om detta (v, mp).

Jämför reservation 8 (v, mp).

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner en miniminivå för lodjursstammen i landet som – fram till dess att utvärderingen om etappmålen och målnivåer m.m. är avslutad – innebär

- att antalet årliga föryngringar inom Sverige kan variera ned till 250 föryngringar, vilket motsvarar ca 1 250 individer, under förutsättning att spridningen fortsätter i södra Sverige och att lodjursstammens bevarandestatus inte äventyras
- att antalet lodjur inom renskötselområdet får minska med hänsyn till rennäringens intressen och det samlade ökande rovdjurstrycket
- att en minskning av antalet lodjur inom renskötselområdet under denna tid inte behöver motsvaras av samma ökning utanför renskötselområdet
- att lodjursstammen i mellersta Sverige kan tillåtas minska med hänsyn till det samlade rovdjurstrycket och vikande stammar av bytesdjur.

Motionerna

Enligt motion 2008/09:MJ23 (v) yrkande 4 bör regeringens förslag avslås såvitt avser en minskning av lodjursstammen. I och med att den s.k. satsningen innebär att vargstammen minskas innan åtgärderna är utvärderade finns ingen anledning att minska miniminivån för antalet lodjur. Även i motion 2008/09:MJ24 (mp) yrkande 14 anförs att den nationella miniminivån för lodjursstammen inte bör sänkas. Lodjuret måste långsiktigt få ha en sådan täthet i norra Sverige att ett tillräckligt och kontinuerligt genutbyte med Finland säkerställs. En viss sänkning av lodjursstammen i norra Sverige bör få ske först sedan tillräckligt många lodjur etablerat sig i Götaland så att stammen nationellt inte minskar. Enligt yrkande 15 i samma motion vore det olyckligt att ytterligare minska lodjursstammen i renskötselområdet eftersom detta kan leda till att de skandinaviska lodjuren blir helt isolerade från de finska. För att den skandinaviska lodjurspopulationen ska vara långsiktigt livskraftig behöver den ha tillräckligt genutbyte med lodjur i Finland och Ryssland. Förvaltningen av lodjursstammen behandlas även i motionerna 2008/09:MJ217 (s) och 2007/08:MJ214 (s). I motionerna anförs att det inom renbetesområdet måste tas särskild hänsyn till rennäringens intressen. Genom att med hjälp av en viss skydds jakt i de två övriga förvaltningsområdena i landet balansera stammen av lodjur på en nivå som inte gör att rådjursstammen kollapsar, blir det möjligt att långsiktigt och stabilt hysa en större lodjursstam samtidigt som möjligheten till rådjurs jakt kan upprätthållas.

Enligt motion 2007/08:MJ224 (m) bör avskjutningen av lodjur ligga på samma nivå som antalet födda lodjur varje år. På detta sätt hålls lodjursstammen på en godtagbar nivå och risken med ett ökat antal lodjur minimeras.

Utskottets ställningstagande

Den svenska lodjursstammen ligger endast med knapp marginal över den nationella miniminivån. Lodjurets långsamma expansion i södra Sverige gör det relativt svårt att förutsäga stammens utveckling i det södra förvaltningsområdet. Om lodjuren ökar i antal i det södra förvaltningsområdet, uppstår förutsättningar för sänkningar av de regionala miniminivåerna i de två andra förvaltningsområdena. Dessa faktorer innebär att det är svårare att göra en uppdelning av den nationella miniminivån mellan tre rovdjursförvaltningsområden för lodjur än att göra motsvarande uppdelning för björn.

Utskottet anser i likhet med regeringen att Sverige bör ha en stark och livskraftig lodjursstam. Ambitionen för lodjursförvaltningen i landet ska vara en fortsatt ökning av stammen i det södra förvaltningsområdet. Det södra förvaltningsområdet hyser förhållandevis stora förekomster av lämpliga bytesdjur samtidigt som det i dag finns få stora rovdjur. Rennäringen är den areella näring som drabbas hårdast av rovdjurens närvaro. I dag är det lodjur som orsakar de sammantaget största skadorna. Rovdjursförekom-

ten inom renskötselområdet bör därför begränsas. Sedan riksdagen fastställde miniminivån om 300 föryngringar per år av lodjur har antalet föryngringar varierat och legat under denna miniminivå med undantag för år 2008. Lodjuren har expanderat både inom mellersta Sverige och inom renskötselområdet, men inte i södra Sverige i önskvärd takt. Ökningen i mellersta Sverige tillsammans med ökningen av antalet vargar innebär en konkurrens om tillgången på föda. Rovdjurens bytesdjur har inte ökat i motsvarande takt.

Regeringen avser att under några år genomföra kraftfulla åtgärder för att stärka vargstammens genetiska status. Om Sverige samtidigt ska hysa en lodjursstam som motsvarar 300 årliga föryngringar huvudsakligen söder om renskötselområdet och med merparten av lodjursstammen inom mellersta Sverige, kan det innebära problem både för varg- och lodjursstammens utveckling. Utskottet ansluter sig till regeringens bedömning att lodjursstammen är livskraftig och att antalet årliga föryngringar, huvudsakligen utanför renskötselområdet, därför bör tillåtas gå ned till 250 föryngringar per år, motsvarande ca 1 250 individer, fram till dess att utvärderingen om etappmålen är behandlad. Detta kan göras utan att den gynnsamma bevarandestatusen för arten påverkas på lång sikt. Utskottet tillstyrker således regeringens förslag till mål för lodjursstammens utveckling. Därmed avstyrker utskottet motionerna 2008/09: MJ23 (v) yrkande 4, 2008/09: MJ24 (mp) yrkandena 14–15, 2007/08: MJ224 (m), 2008/09: MJ217 (s) och 2007/08: MJ214 (s).

Vargstammens utveckling

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner med viss ändring regeringens förslag till mål för vargstammens utveckling och avslår motionsyrkanden om detta (s, m, c, v, mp). Riksdagen avslår även motioner om rovdjurspolitik, utvärderingstidpunkter och vargar i renskötselområdet (s, mp).

Jämför reservationerna 9 (s), 10 (s), 11 (v, mp), 12 (s) och 13 (mp).

Propositionen

Regeringen föreslår att riksdagen godkänner mål för vargstammens utveckling som innebär

- att Sverige får en livskraftig vargstam med en god genetisk status
- att tillväxten av antalet vargar begränsas genom en förlängning av etappmålet för antalet årliga föryngringar av vargar

- att etappmålet kompletteras med kraftfulla åtgärder som stärker populationens genetiska status
- att högst 20 individer som ökar den genetiska variationen i den svenska vargpopulationen ska införlivas i populationen under de närmaste fem åren fram till 2014
- att införlivandet av de genetiskt friska individerna i första hand sker genom att underlätta för naturligt invandrade vargar, t.ex. genom att flytta individer från renskötselområdet till populationen utanför renskötselområdet, och i andra hand genom aktiv utplantering av vargar som hämtas från genetiskt friska populationer med östligt ursprung
- att Naturvårdsverkets delegationsbeslut ska ta hänsyn till naturliga variationer, exempelvis att antalet föryngningar varierar från år till år, och därmed utgå från en populationsstorlek som inte överstiger 210 vargar i Sverige
- att populationens tillväxt regleras genom beslut om begränsad licensjakt kompletterad med skydds jakt av skadegörande individer
- att etappmålet med begränsad tillväxt och det nya etappmålet för en vargstam med god genetisk variation gäller fram till dess att effekterna av vargstammens utveckling inom Sverige och bedömningen av artens gynnsamma bevarandestatus, inklusive resultatet av de inledande åtgärderna för stärkt genetik, har utvärderats och redovisats.

Motionerna

I motion 2008/09: MJ22 (s) yrkande 1 anförs att ett livskraftigt vargbestånd ytterst vilar på acceptans för den förda politiken. Även i rovdjurstätta områden måste det finnas möjlighet till säker djurhållning. Om vi förvaltar vårt vilt på ett bra sätt, med balans mellan tillgång och avskjutning, kommer vi också att få vilda djur som mår bra. I motion 2008/09: MJ24 (mp) yrkande 6 anförs att den skandinaviska vargstammen bör bli geografiskt och genetiskt sammanhängande med den finsk-ryska stammen för att få ett tillflöde av nya gener. I motionerna 2008/09: MJ321 (s) och 2008/09: MJ479 (s) behandlas frågan om en ny förvaltningsplan för vargen med möjligheten att begränsa vargstammens ökningstakt genom bl.a. licensjakt.

I motion 2008/09: MJ22 (s) yrkande 5 anförs att regeringens förslag om mål för vargstammens utveckling i fråga om införsel av 20 vargar från öst 2010–2014 bör avslås. Införsel av varg är en omotiverad panikåtgärd som saknar vetenskaplig grund. Införsel av varg riskerar att minska legitimiteten för rovdjursförvaltningen och kan leda till ökad illegal jakt. I samma motion yrkande 6 förordas i stället att naturlig invandring av varg underlättas under 20 år för att genetiskt stärka beståndet. Vid behov bör invandrad varg bli behjälpt med att förflytta sig till gynnsamma geografiska områden. Fredade korridorer bör upprättas som underlättar både invandring och utvandring av varg. I motion 2008/09: MJ23 (v) yrkande 3 anförs att en alltför stor mänsklig inblandning som innebär att man splittrar vargens

familjegrunder resulterar i stress och förvirring. Detta kan resultera i onormala beteenden. I motion 2007/08: MJ375 (v) yrkande 6 anfördes att invandrande djur från öster med annan genetisk bakgrund måste tillåtas vandra ned genom norra Sverige. Ökad bevakning och skydd av dessa djur är nödvändig. Enligt motion 2008/09: MJ24 (mp) yrkande 10 bör införsel av vargar endast vara en sista utväg om förnyring av vargstammens genetik inte uppnås genom fungerande kontakt med den finsk-ryska vargpopulationen eller genom att individer som kommer invandrande till norra Sverige flyttas till mer vargtäta områden.

Enligt motion 2008/09: MJ22 (s) yrkande 4 bör etappmålet om 200 individer ligga kvar fram till 2029 och inte omdefinieras till ett tak. Oberoende av hur spridningen över landet utvecklas kan vargbeståndet öka till över 200 vargar. Enligt motion 2008/09: MJ24 (mp) yrkande 8 bör vargstammens tillväxt inte frysas vid en nivå på 210 individer.

Enligt motion 2008/09: MJ22 (s) yrkande 9 bör regler fastställas för licensjakt så att invandrad varg skyddas. Licensjakt på varg kan tillåtas i begränsad och kontrollerad form. I motionen ifrågasätts även om jakten kan utformas så att den främst inriktas på defekta vargar. Enligt motion 2008/09: MJ23 (v) yrkande 2 bör regeringens förslag om mål för vargstammens utveckling i fråga om licensjakt på varg avslås. Avskjutningen kommer att innebära en mycket hög omsättning på individer hos en djurart som präglas av livslånga parförhållanden. I motionen ifrågasätts även om licensjakten är förenlig med EU:s art- och habitatdirektiv. I motion 2008/09: MJ24 (mp) yrkande 2 (delvis) är grunden för regeringens förslag att införa licensjakt efter varg baserad på en felaktig tolkning av artikel 16.1.e i EU:s art- och habitatdirektiv. Undantag från fredning av rovdjur får medges endast om det inte finns någon annan lämplig lösning på något av fem uppräknade problem eller behov, betecknade a–e. Dessa punkter har ingenting att göra med att jaga djur i syfte att hålla nere populationsstorleken. I samma motion yrkande 12 anfördes att licensjakt inte bör införas på varg. Det är olämpligt att nu öka jakttrycket på vargstammen. Detta skulle medföra att stammens genetiska status försämras snabbare. Enligt yrkande 13 i motionen är det dessutom inte möjligt att inrikta licensjakten på vargar som är genetiskt defekta. Enligt motion 2007/08: MJ261 (c) bör licensjakt på varg möjliggöras. För att bedriva en ansvarsfull förvaltning av vargen, är jakt på varg nödvändig enligt motion 2008/09: MJ506 (m). Det har visat sig att acceptansen för både björn och lo har ökat i och med att man tillät en försiktig jakt på dessa rovdjur. Sannolikt skulle man uppnå samma resultat om man tillät vargjakt i mindre skala. Även i motion 2008/09: MJ274 (m) förordas en licensjakt på varg. Enligt motion 2008/09: MJ448 (m) är en viktig del i det folkliga stödet för en livskraftig rovdjursstam en väl fungerande skyddsjakt med syfte att låta den svenska vargstammen växa mer kontrollerat än i dag. Enligt motion 2008/09: MJ251 (c) bör jakt på varg tillåtas snarast.

Enligt motion 2008/09:MJ24 (mp) yrkande 9 bör vargstammens tillväxt få fortsätta parallellt med åtgärder som syftar till att förbättra dess genetiska status. Riksdagen bör sätta ett nytt etappmål för vargstammen när den av regeringen tillsatta utvärderingen rapporterat sina resultat.

Enligt motion 2008/09:MJ22 (s) yrkande 3 är det positivt att regeringen tillsätter en utredning som ska utvärdera etappmålet, men den knappa tiden ifrågasätts. En delutvärdering av etappmålet för varg bör ske 2015 och 2021 samt en slutgiltig bedömning 2029.

Enligt motion 2008/09:MJ24 (mp) yrkande 7 bör enstaka vargföryngringar accepteras i renskötselområdet utanför renskötselns åretruntmarker. Enligt yrkande 11 i samma motion bör man successivt underlätta för vargetableringar i renskötselområdets kustområden och ge rennäringsen hjälp med att finna driftsformer som möjliggör en samexistens med vargen. Detta bör ske för att säkerställa naturliga invandringsvägar från Finland.

Utskottets ställningstagande

Som anförs i propositionen är den genetiska statusen för vargstammen problematisk. Vargstammen uppvisar i dag tydliga tecken på inavelsdepression, dvs. ärftliga defekter och nedsatt livskraft till följd av inavel. Exempelvis har ryggsdefekter, hjärtfel, njurfel och kryptorchism (testiklarna ligger kvar i bukhålan) konstaterats. Den senare defekten kan leda till sterilitet. Det krävs aktiva åtgärder för att förbättra vargstammens genetiska status. Av Naturvårdsverkets utredning framgår att forskargrupper har bedömt att problemen med inaveln inom den skandinaviska vargstammen kan åtgärdas om det under en tjugoförårsperiod kommer in några vargar per år från genetiskt friska populationer. Den genetiska statusen kan stärkas t.ex. genom att först tio friska vargar, därefter sex efter fem år och sedan ytterligare fem vargar efter fem år förs in för att möta den existerande populationen. Vargarna bör placeras utanför renskötselområdet i mellersta eller södra Sverige. Förutsatt att vargarna reproducerar sig, kommer detta att medföra att inavelsgraden sjunker betydligt.

Utskottet ansluter sig till regeringens bedömning att vargarnas svaga genetiska status är så problematisk att en förstärkning bör ske inom en kortare tidsrymd än 20 år. Naturligt invandrade vargar bör därför skyndsamt flyttas så att de snabbare får kontakt med den mellansvenska populationen. För att snabbt förstärka den genetiska statusen kommer även aktiv utplantering av införda vargar av östligt ursprung behövas. Förstärkningen, genom i första hand flyttning av naturligt invandrade individer och i andra hand införel av vargar med östligt ursprung, bör som regeringen anför påbörjas redan under 2010 och pågå under en femårsperiod. Sammanlagt ska högst 20 vargar införlivas i den svenska vargpopulationen genom dessa åtgärder fram t.o.m. 2014. Regeringen avser att ge Statens jordbruksverk i uppdrag att i samråd med Naturvårdsverket ta fram rutiner för hur förstärkningen av vargstammens genetik ska organiseras och genomföras.

Utskottet delar även uppfattningen att jägarorganisationerna inom ramen för bl.a. det allmänna uppdraget bör påbörja arbetet med en lokal förankring av processer med flytt och införsel av vargar.

För att få en långsiktig livskraftig vargstam är det som regeringen anför mer angeläget med en förbättring av stammens genetiska status än med en fortsatt tillväxt på smal genetisk bas. I propositionen föreslås därför en förlängning av nuvarande etappmål kompletterat med kraftfulla åtgärder för en långsiktig livskraftig vargstam. Detta innebär att vargstammens tillväxt begränsas under tiden fram till dess att konsekvenserna av vargstammens utveckling i Sverige och bedömningen av stammens bevarandestatus, inklusive resultatet av de inledande åtgärderna för stärkt genetik, har utvärderats och redovisats, i kombination med åtgärder för att förbättra vargstammens genetiska status. De åtgärder som regeringen avser att genomföra är att under de närmsta fem åren underlätta för naturligt invandrade vargar att förflytta sig från renskötselområdet till vargpopulationen i Mellansverige.

Mot bakgrund av de åtgärder som regeringen avser att genomföra för att stärka vargstammens genetiska status behöver som anføres i propositionen tillväxten av den svenska vargstammen inte vara av samma omfattning som hittills. Vargstammen bör hållas på en nivå som långsiktigt skapar en större acceptans för vargen i vår fauna. Hänsyn bör därför tas till naturliga variationer, exempelvis att antalet föryngringar varierar från år till år, och därmed bör utgångspunkten vara en populationsstorlek som inte överstiger 210 vargar i Sverige.

Utskottet anser i likhet med regeringen att en planerad licensjakt på vetenskapliga grunder bör genomföras så att de individer som visar tecken på inavelsdepression eller hög inavelskoefficient eller som bär på defekta anlag avlägsnas från populationen i syfte att reducera risken för fortsatt spridning av dåliga anlag. Som redovisas i propositionen avser regeringen att ge Naturvårdsverket i uppdrag att i samråd med bl.a. företrädare för genetisk vetenskaplig kompetens utarbeta riktlinjer för hur en sådan jakt ska genomföras. Naturvårdsverket ska också redovisa hur planering för urval av individer med ny genetisk variation som ska hämtas och för utplantering av dessa bör ske. Naturvårdsverket ska kontinuerligt följa och utvärdera utvecklingen i vargstammen.

Eftersom åtgärder vidtas i syfte att förbättra vargstammens genetik, finns det således som regeringen anför ett visst utrymme för en begränsad och strängt kontrollerad licensjakt efter varg utan att möjligheten att ha en gynnsam bevarandestatus försvåras. Vad gäller jakt vill utskottet i likhet med regeringen framhålla att förvaltningen av rovdjur inte enbart handlar om biologiska förutsättningar utan också om människors vilja att acceptera livskraftiga rovdjurstammar. Att vargen återvänt i den svenska faunan är välkommet men har samtidigt medfört att verksamheter som tidigare bedrivits utan att behöva ta hänsyn till vargens förekomst nu måste anpassas för att kunna bedrivas utan att äventyra samexistensen mellan människa

och varg. Vargstammen bör hållas på en nivå som långsiktigt skapar en större acceptans för vargen i vår fauna. En ökad tolerans för vargens närvaro i lokalsamhället är nödvändig för att uppnå och bibehålla en gynnsam bevarandestatus för vargstammen. Alla förvaltningsåtgärder bör följas upp med beståndsinventeringar och registrering av övrig dödlighet så att effekterna analyseras och utvärderas. Genom att erfarenheterna från utvärderingar återförs i en lärande form, s.k. adaptiv förvaltning, en pågående process, skapas de bästa förutsättningarna att utveckla förvaltningen med hänsyn både till vargstammens behov och behovet att reducera konflikterna mellan människa och varg. Det är angeläget att noga utvärdera vad som händer med attityder, omfattningen av den illegala jakten och vargstammens utbredning när olika former av jakt tillåts. Strategier för skydds-jakt eller annat jaktuttag bör formuleras mot bakgrund av de kunskaper om invandring, utvandring, reproduktion och dödlighet som finns tillgängliga för populationen. Såväl skydds-jakt som framtida licensjakt måste ske under noga reglerade och kontrollerade former.

Inför varje beslut om licensjakt och skydds-jakt efter varg måste en bedömning göras om jakten riskerar att påverka bevarandestatusen. Det innebär att det i ett beslut om jakt efter varg måste tas hänsyn till hur många vargar som har dödats tidigare under året. En grundläggande princip för eventuell licensjakt bör vara att den beslutas med hänsyn till genomförd och förmodad framtida skydds-jakt. Det är en stor skillnad mellan skydds-jakt och licensjakt när det gäller vilka individer som fälls. Skydds-jakt ska riktas till områden med skador och därmed vara skadeförebyggande, medan licensjakt innebär att djur fälls utan koppling till skada. Licensjakt efter varg bör i stället inriktas på områden där individer som har låg genetisk variation förekommer. Licensjakt efter varg i ett antal mellansvenska län skulle kunna minska möjligheten till skydds-jakt i mellansvenska vargrevir där skador i form av exempelvis angrepp på hundar och andra tamdjur skett. Det har dock framförts att licensjakt efter varg skulle kunna leda till en större acceptans för arten och den nationella rovdjursförvaltningen. Innan beslut om licensjakt fattas, är det viktigt att göra nödvändiga prioriteringar och överväganden för att tillgodose behovet av skydds-jakt. Det behövs årliga analyser av vargstammens status och tillväxt. Effekterna ur genetisk synvinkel behöver också analyseras. Genetiskt viktiga vargindivider måste undantas från jakt. Det är således viktigt att utvärdera effekterna av en eventuell licensjakt ur såväl biologisk som samhällsvetenskaplig synvinkel. Licensjakt efter varg förutsätter en reproducerande stam. Vargens utsatta genetiska situation ställer vidare särskilda krav på utformningen av jaktområdet vid licensjakt.

När det gäller art- och habitatdirektivet har detta till syfte att bidra till att säkerställa den biologiska mångfalden genom att bevara livsmiljöer och vilda djur och växter (artikel 2). Åtgärder som vidtas enligt direktivet ska syfta till att bibehålla eller återställa en gynnsam bevarandestatus. Åtgärderna ska ta hänsyn till ekonomiska, sociala och kulturella behov och till

regionala och lokala särdrag. Uttrycket ”gynnsam bevarandestatus” är centralt i direktivet. En bedömning av om det är möjligt att göra undantag från artskyddet utgår från hur åtgärden påverkar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus för de skyddade arterna. Direktivet ger möjligheter till undantag från skyddskraven under vissa förutsättningar. Undantagen regleras i artikel 16.1 a–e. För att medlemsstaterna ska få tillämpa undantagen förutsätts enligt artikel 16.1 att det inte finns någon annan lämplig lösning och att undantaget inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus. Om dessa grundläggande förutsättningar är uppfyllda så kan undantag göras

- a) för att skydda djur och växter och bevara livsmiljöer
- b) för att undvika allvarlig skada, särskilt på gröda, boskap, skog, fiske, vatten, och andra typer av egendom
- c) av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet, eller andra tvingande orsaker som har ett allt överskuggande allmänintresse, inbegripet orsaker av social eller ekonomisk karaktär och betydelsefulla positiva konsekvenser för miljön
- d) för forsknings- och utbildningsändamål samt återinplantering m.m.
- e) för att under strängt kontrollerade förhållanden selektivt och i begränsad omfattning tillåta insamling och förvaring av vissa exemplar av de förtecknade arterna i en begränsad mängd som fastställs av de behöriga nationella myndigheterna.

Art- och habitatdirektivet förbjuder således som huvudregel avsiktligt dödande av björn, varg och lodjur. De möjligheter till undantag från huvudregeln som direktivet medger genomförs med motsvarande bestämmelser i jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905). Av de riktlinjer som Europeiska kommissionen har fastställt om förvaltning av stora rovdjur på populationsnivå framgår hur kommissionen anser att direktivet bör tillämpas vid förvaltningen av rovdjuret.

I dokumentet Riktlinjer för förvaltning av stora rovdjur på populationsnivå (Guidelines for Population Level Management Plans for Large Carnivores, 2008) har Europeiska kommissionen föreslagit riktlinjer för hur populationsbaserad förvaltning av rovdjur ska bedrivas och hur bevarandestatusen för sådana populationer kan bedömas. I en bilaga till riktlinjerna finns ett antal rekommendationer som avser olika delar av rovdjursförvaltningen, bl.a. jakt, förflyttning, utsättning av uppfödda djur och beståndsovervakning. Vid bedömningen av bevarandestatusen anges i riktlinjerna att en rovdjursart inte behöver ha uppnått en gynnsam bevarandestatus för att ett undantag enligt artikel 16.1. i art- och habitatdirektivet ska kunna medges. Rovdjurspopulationen som sådan måste dock vara livskraftig, och dess aktuella bevarandestatus får inte äventyras. För att ett undantag från skyddsreglerna ska kunna göras, måste skälen vara mycket starka och den jakt som tillåts mycket begränsad. Det krävs också en noggrann övervakning av jaktens konsekvenser. Vid bedömningen av alternativa lösningar

till jakt anges att det finns många möjliga lösningar för att t.ex. skydda tamdjur från rovdjursangrepp. I enlighet med subsidiaritetsprincipen, dvs. att alla beslut ska fattas på lägsta effektiva nivå, kan den enskilda medlemsstaten avgöra när de alternativa lösningarna inte kan betraktas som tillräckliga. Riktlinjerna antogs av kommissionen under sommaren 2008, och de kan enligt kommissionens bedömning ligga till grund för inriktningen av rovdjursförvaltningen, framför allt inom EU.

Avslutningsvis ansluter sig utskottet i allt väsentligt till det som regeringen anför om mål för vargstammens utveckling. Enligt utskottets mening innebär detta att Sverige bör kunna få en livskraftig vargstam med en god genetisk status. Dock beskrivs de åtgärder som regeringen avser att vidta för att stärka vargpopulationens genetiska status på några ställen i propositionen som ett nytt etappmål. Beskrivningen av åtgärderna som ett etappmål kan enligt utskottets mening skapa oklarhet i fråga om det etappmål som enligt förslaget om förlängning ska fortsätta att gälla till dess att resultatet av åtgärderna har utvärderats och redovisats. För att undvika missförstånd bör därför innebörden av det som riksdagen godkänner i denna del beskrivas som att etappmålet med begränsad tillväxt, i kombination med kraftfulla åtgärder för en vargstam med god genetisk variation, gäller fram till dess att effekterna av vargstammens utveckling inom Sverige och bedömningen av artens gynnsamma bevarandestatus, inklusive resultatet av de inledande åtgärderna för stärkt genetik, har utvärderats och redovisats.

Det är inte lämpligt att riksdagen i sitt beslut anger inriktningen för en särskild förvaltningsmyndighets beslut. Det utskottet godkänner i denna del bör därför beskrivas som att delegationsbeslut ska ta hänsyn till naturliga variationer, exempelvis att antalet föryngringar varierar från år till år, och därmed utgå från en populationsstorlek som inte överstiger 210 vargar i Sverige.

Utskottet tillstyrker i allt väsentligt regeringens förslag till mål för vargstammens utveckling i ovan berörda delar. Därmed avstyrker utskottet motionerna 2007/08: MJ375 (v) yrkande 6, 2008/09: MJ22 (s) yrkandena 4–6 och 9, 2008/09: MJ23 (v) yrkandena 2 och 3, 2008/09: MJ24 (mp) yrkandena 2 (delvis), 6, 8–10, 12 och 13, 2008/09: MJ321 (s) samt 2008/09: MJ479 (s). Med det anförda avstyrker utskottet även motionerna 2007/08: MJ261 (c), 2008/09: MJ22 (s) yrkande 1, 2008/09: MJ251 (c), 2008/09: MJ274 (m), 2008/09: MJ448 (m) och 2008/09: MJ506 (m) i den mån de inte kan anses tillgodosedda.

Den ovan nämnda redovisningen av effekterna av vargstammens utveckling inom Sverige och bedömningen av artens gynnsamma bevarandestatus, inklusive resultatet av de inledande åtgärderna för stärkt genetik, bör ske senast den 1 juli 2012. Utvärderingen kommer att utgöra en kontrollstation för att se hur de påbörjade åtgärderna för att stärka vargstammens genetiska status har fallit ut. Motion 2008/09: MJ22 (s) yrkande 3 om en längre utvärderingstid avstyrks därmed.

Utskottet ansluter sig till regeringens bedömning att målet för vargstammens utbredning i landet även i fortsättningen bör vara att begränsa stammen till områden utanför renskötselns åretruntmarker. Enstaka invandrande vargar bör dock kunna accepteras under förutsättning att de inte etablerar sig inom renskötselområdet. Därmed avstyrks motion 2008/09: MJ24 (mp) yrkandena 7 och 11.

Information och rovdjursturism m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om informationsfrågor och rovdjursturism (s, m, c, v).

Jämför reservationerna 14 (s) och 15 (v).

Propositionen

Regeringen anser att lättillgänglig information om rovdjuren, som är riktad till boende och tamdjursägare i rovdjurstäta områden och områden där rovdjuren har påbörjat nyetableringar, är viktig för förutsättningarna till samexistens mellan rovdjur och människor. Ytterligare ett informationscentrum, förutom de två nuvarande i Järvsö och Orsa, bör inrättas på en lämplig plats i södra Sverige där rovdjuren nu expanderar. Naturvårdsverket bör ges i uppdrag att, efter samråd med berörda aktörer, ta fram ett förslag till lokalisering av ett nytt informationscentrum.

Naturvårdsverket bör ges i uppdrag att utveckla webbaserad information. Databasen bör utvecklas i samarbete med Finland och Norge. Svenska Jägareförbundet har i det allmänna uppdraget från regeringen uppgiften att medverka till korrekt informationsspridning av myndighetsbeslut om stora rovdjur och, om det behövs, bistå myndigheter i samordningen av jägare vid skydds jakt på stora rovdjur.

Rovdjursturism har betydelse för att sprida kunskap och information och därigenom skapa förståelse för rovdjuren. En sådan turism bidrar också till utvecklingen av landsbygderna.

Motionerna

Enligt motion 2008/09: MJ22 (s) yrkande 13 bör ett nytt informationscentrum i södra Sverige inte inrättas om tillräckliga medel saknas. Det finns risk för att kvaliteten på arbetet kan sjunka på grund av för lite medel. För att långsiktigt stärka kunskapen om och förståelsen för balanserade, livskraftiga rovdjursstammar i Sverige bör enligt motion 2007/08: MJ251 (c) yrkande 2 en målmedveten satsning på forskning och kunskaps spridning genomföras. Väl fungerande rovdjurscentrum kan bidra till en allmänt ökad kunskap om rovdjuren och ökad förståelse för behovet av att reglera

rovdjursstammarnas tillväxt. Enligt motionerna 2008/09:MJ22 (s) yrkande 11 och 2008/09:MJ245 (s) bör en nordisk rovdjursportal med information till allmänheten upprättas. Webbplatsen vid Rovdjurscentrumet De 5 Stora i Sverige skulle kunna utvecklas till en sådan. Enligt motion 2007/08: MJ375 (v) yrkande 7 bör en utredning tillsättas med uppgift att kartlägga påståenden om inplantering av varg i Sverige.

I motion 2008/09:MJ22 (s) yrkande 12 efterfrågas ett nationellt program för rovdjursturism, utvecklad naturvård och naturturism för att skapa fler arbetstillfällen i en levande landsbygd. En ökad kunskapsspridning om rovdjuren och deras naturliga beteende är viktig för att klara en hållbar förvaltning av rovdjursstammen. I motion 2007/08: MJ210 (m) yrkande 2 om vargen som turistattraktion anförs att det är dags att se vargar som en tillgång och inte ett problem.

Utskottets ställningstagande

Ett nytt informationscentrum bör som regeringen framhåller läggas inom ett område där rovdjuren expanderar i södra Sverige. Som framgår av propositionen avser regeringen att ge Naturvårdsverket i uppdrag att, i samråd med berörda myndigheter och organisationer, föreslå var ytterligare ett informationscentrum bör lokaliseras. Rovdjursutredningen har bedömt att de tre informationscentrumen behöver en grundfinansiering med 8 miljoner kronor per år. I propositionen anges att man avser att täcka kostnaderna för informationscentrumen med anslaget för åtgärder för biologisk mångfald 1:3 under utgiftsområde 20. Utskottet anser att det är viktigt att Naturvårdsverket kontinuerligt följer upp och utvärderar de tre informationscentrumens insatser i syfte att kvalitetssäkra och effektivisera informationsverksamheten. Med det anförda avstyrks motion 2008/09: MJ22 (s) yrkande 13. Utskottet avstyrker vidare motion 2007/08: MJ251 (c) yrkande 2 i den mån den inte kan anses tillgodosedd.

Ett ändamålsenligt IT-stöd är en förutsättning för en effektiv och rättssäker förvaltning av rovdjuren. Som regeringen anför bör Naturvårdsverket snarast påbörja arbetet med att utveckla en databas som uppfyller dessa krav samt initiera ett samarbete med Norge och Finland för att utveckla en till vissa delar gemensam nordisk rovdjursdatabas. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2008/09: MJ22 (s) yrkande 11 och 2008/09: MJ245 (s) om en nordisk rovdjursportal i de delar de inte kan anses tillgodosedda.

När det gäller frågan om en kartläggning av uppgifterna om en tidigare inplantering av varg i Sverige vill utskottet erinra om de planerade informationsinsatser som nämns i propositionen. Utskottet anser att saklig och lättillgänglig information är det bästa sättet att sprida kunskap om rovdjursförvaltningen. Motion 2007/08: MJ375 (v) yrkande 7 föreslås med det anförda lämnas utan vidare åtgärd.

Att uppleva rovdjuren på plats i naturen, och samtidigt lära sig mer om deras förutsättningar, är en genuin upplevelse som många människor söker i allt större utsträckning. På senare år har flera mindre, lokala företag på flera platser i landet utvecklat olika former av upplevelsepaket. Ekoturism, guidade vandringar och föreläsningar är flera av de aktiviteter som har utvecklats. Som anförs i propositionen är dessa initiativ mycket betydelsefulla för att skapa förståelse för och informera och sprida kunskap om rovdjuren som en naturlig del i vår fauna. Flera av de turistföretag vars affärsidé bygger på vilt- och rovdjursturism är lokaliserade till landsbygden, vilket innebär att företagen bidrar till landsbygdens utveckling. I regeringens skrivelse 2008/09:167 En strategi för att stärka utvecklingskraften i Sveriges landsbygder, lyfts särskilt utvecklingen av turismnäringen fram som bidragande till landsbygdernas utveckling. Enligt vad utskottet inhämtat är något särskilt nationellt program för rovdjursturism dock inte planerat. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna 2008/09: MJ22 (s) yrkande 12 och 2007/08: MJ210 (m) yrkande 2.

Viltskador

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om förebyggande åtgärder mot rovdjursangrepp, ekonomisk ersättning och rovdjursangrepp på hundar (c, v)

Jämför reservation 16 (v).

Propositionen

Disponibla medel för att förebygga viltskador bör enligt propositionen prioriteras tydligare än i dag. Den höga koncentrationen av tamdjursbesättningar i södra Sverige föranleder ett större mått av prioritering för att de förebyggande åtgärderna ska kunna ge en god samlad effekt. Naturvårdsverket bör med hjälp av Statens jordbruksverk och Viltskadecenter utforma en vägledning för dessa prioriteringar. Innan man tar ställning i frågan om att separera ersättningar för rovdjursförekomst från förebyggande åtgärder i renskötselområdet bör man avvakta utfallet av Sveriges lantbruksuniversitets pågående studier av förebyggande åtgärder i renskötselområdet. Ställningstaganden i frågorna om en differentierad ersättning vid renbete i Norge och om förändrad ersättning för förekomst av björn och örn bör anstå tills det finns ett underlag.

Motionerna

I motion 2008/09:MJ23 (v) yrkande 6 framhålls att satsningar bör ske på förebyggande åtgärder för att minimera rovdjursangreppen. Detta kan ske genom t.ex. rovdjursstängsel och speciella jaktregler. Enligt motion 2007/08: MJ251 (c) yrkande 3 bör full ekonomisk kompensation utgå för de skador och det merarbete som de stora rovdjursstammarna förorsakar. Den nuvarande tätheten av rovdjur i de mest utsatta områdena utgör ett hot mot småskaligt företagande på landsbygden i form av jordbruk med djurhållning, fäbodbruk och vissa företag inom besöksnäringen. Enligt motion 2007/08: MJ375 (v) yrkande 2 bör Naturvårdsverket och Jägarförbundet få i uppdrag att utreda möjligheterna att minska antalet hundar som dödas av rovdjur.

Utskottets ställningstagande

Regeringen uttalade i propositionen Jakt och viltvård (prop. 1991/92:9) att var och en är skyldig att tåla ett visst mått av intrång och olägenhet till följd av förekomsten av vilt. Respekten för naturen och dess givna regler måste prägla synen på konflikter mellan olika mänskliga aktiviteter och viltet. Detta innebär att viltskador inte helt kan undvikas även om en alltför hög grad av tålighet inte kan krävas av dem som drabbas av skador. Principen bör dock vara att viltskador ska förebyggas. En tillräckligt stor avskjutning av de jaktbara stammarna under den normala jakttiden är det viktigaste medlet för att förebygga viltskador. Möjligheten att få ersättning för skada av vilt bör, när det gäller andra skador än de som orsakas på tamdjur, endast finnas kvar när det gäller skador orsakade av de arter där beståndens ringa storlek innebär att jakt inte är tänkbar i någon form. I propositionen Sammanhållen rovdjurspolitik (prop. 2000/01:57) uttalade regeringen att dessa principer fortfarande borde gälla. Utskottet anser i likhet med vad regeringen nu anför att dessa principer även i dag bör ligga till grund för samhällets syn på vad var och en bör tåla beträffande förekomst av vilt.

Bidrag för skadeförebyggande åtgärder får enligt Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd endast ges för åtgärder som har en dokumenterad skadeförebyggande effekt. Bidrag får dock inte ges för åtgärder som avser skydd av egendom som genom sin koncentrerade eller övriga karaktär är särskilt skadeexponerad eller är avsedd för annan användning än i näringsverksamhet. Om det finns särskilda skäl, får dock länsstyrelsen trots detta ge bidrag. Efter en ändring i Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd kan från årsskiftet bidrag numera ges för att förebygga skador i bigårdar som används i näringsverksamhet. Med det relativt låga antal angrepp av rovdjur som varje år inträffar i Sverige, är det enligt Rovdjursutredningen inte ekonomiskt lönsamt för staten att ge bidrag till förebyggande åtgärder. Systemet dock kan motiveras av andra skäl än rent ekonomiska. Det viktigaste är att bidragen ökar acceptansen för rovdjuren

och för riksdagens mål för de stora rovdjuren. Utskottet delar regeringens uppfattning att dagens system med statliga bidrag för att förebygga skador orsakade av rovdjur fungerar väl. Det har under Rovdjursutredningens gång inte kommit fram att det finns några brister som bör föranleda större förändringar av systemet. Vidare anser utskottet i likhet med regeringen att länsstyrelsen även i fortsättningen bör vara beslutande myndighet och att Viltskadecenter fortsättningsvis bör utveckla skadeförebyggande åtgärder och rekommendera vilka ersättningsnivåer som bör tillämpas.

Eftersom länsstyrelsernas medel för att förebygga angrepp av rovdjur är begränsade är det viktigt som anförs i propositionen att de medel som avsätts för viltskador används så kostnadseffektivt och väl avvägt som möjligt. Disponibla medel för att förebygga viltskador bör prioriteras tydligare än i dag. Bidragen bör i första hand ges till de mest utsatta djurbesättningarna, dvs. besättningar i vargrevir eller tamdjursbesättningar som haft tidigare angrepp av rovdjur. Tamdjur på fritt skogs- eller fjällbete löper avsevärt större risk för angrepp än stängslade djur. Bidrag till skadeförebyggande åtgärder bör därför ges till sådana besättningar även utanför vargrevir utan att någon skada behöver ha uppkommit. Naturvårdsverket bör med hjälp av Viltskadecenter utforma en vägledning för hur medlen för förebyggande av viltskador bör prioriteras för att ge en god samlad effekt. Länsstyrelsen bör vara en aktiv part i arbetet med att tillämpa Naturvårdsverkets och Viltskadecenters vägledning. Det ska föras en dialog mellan länsstyrelsen och intressenter på den lokala nivån vid upprättandet av de länsvisa prioriteringarna av bidragsmedlen. Med det anförda föreslår utskottet att motion 2008/09: MJ23 (v) yrkande 6 lämnas utan vidare åtgärd.

Beträffande frågan om ekonomisk kompensation för skador orsakade av rovdjur ges enligt Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd från den 1 januari 2009 ersättning för skador på egendom under förutsättning att det inte varit praktiskt möjligt att förebygga eller förutse skadan eller om särskilda skäl föreligger. Ersättning ges dock inte för hund som har skadats eller dödats vid jakt, jaktträning, jaktprov eller motsvarande, om skadan är orsakad av den djurart som jakten avsåg, skada på vilt eller andra vilda djur och skada på egendom som är avsedd för annan användning än i näringsverksamhet. Om det finns särskilda skäl, får dock länsstyrelsen trots detta besluta om ersättning. I likhet med regeringen ser utskottet inte något behov av att nu göra några förändringar i ersättningssystemet för skada på annat än renar av vilt. Utskottet, som konstaterar att möjlighet till ersättning i vissa fall således finns för sådana skador som motionen tar upp, avstyrker motion 2007/08: MJ251 (c) yrkande 3.

När det gäller viltskador på hundar har utskottet erfarit att arbete med dessa frågor pågår vid Viltskadecenter. Varg är den rovdjursart som har den i särklass största konfliktpotentialen när det gäller angrepp på hundar enligt Viltskadecenter. Det finns ingen åtgärd som förebygger rovdjursangrepp på hund i alla olika situationer, men det finns flera åtgärder som fungerar bra i vissa situationer. Viltskadecenter delar in åtgärderna i

sådana som kan vidtas av myndigheter som länsstyrelser eller Naturvårdsverket och sådana som kan vidtas av enskilda hundägare. I båda grupperna finns flera åtgärder vars effektivitet ännu inte kunnat utvärderas. Viltskadecenter och länsstyrelserna arbetar kontinuerligt med att göra detta. Exempel på åtgärder som enligt Viltskadecenter kan vidtas av myndigheter är att upprätta s.k. vargtelefon som rapporterar om sändarförsedda vargar, områdesriktad jakt och zonerings samt individriktad jakt på enstaka ”problemindivider”. Åtgärder som kan vidtas av hundägare är t.ex. avspärning före jakt, jakt i revir med färre vargar, träning för att göra hunden ointresserad av vargspår, användning av hundpejl, hundgård, pingla eller skyddsväst på hunden samt hundrastning under uppsikt. Enligt uppgift från Regeringskansliet planeras inte något utredningsarbete om viltskador på hundar, utöver det arbete som pågår vid Viltskadecenter. Utskottet anser att det arbete som pågår för att minska rovdjursangrepp på hund för närvarande får anses tillräckligt och avstyrker därför motion 2007/08: MJ375 (v) yrkande 2.

Jakt efter stora rovdjur

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om licensjakt m.m. (s, m, mp), björnjakt (s, m) och lodjursfällor (v).

Jämför reservationerna 17 (s), 18 (s), 19 (mp) och 20 (v).

Propositionen

Beteckningarna ”licensjakt” och ”skyddsjakt” bör enligt regeringen även fortsättningsvis användas för den jakt som inte är allmän jakt.

Jakt efter björn och lodjur bör som huvudregel utformas som licensjakt. En begränsad licensjakt efter varg och järv kan tillåtas om jakten inte försämrar artens bevarandestatus eller förhindrar återställande av en gynnsam bevarandestatus. Skyddsjakt bör dock prioriteras, i synnerhet efter järv. Det bör tydliggöras att jakten ska ske under noggrant kontrollerade förhållanden. Frågan om användning av åtel och fällor vid licensjakt behöver utredas vidare.

Motionerna

Enligt motion 2008/09: MJ24 (mp) yrkande 2 delvis är grunden för att tillåta licensjakt efter björn och lo baserad på en felaktig tolkning av EU:s art- och habitatdirektiv. Undantag från fredning av rovdjur får medges endast om det inte finns någon annan lämplig lösning på något av fem uppräknade problem eller behov, betecknade a–e. Dessa punkter har ingenting att göra med att jaga djur i syfte att hålla nere populationsstorleken.

Enligt motion 2008/09:MJ22 (s) yrkande 7 bör möjligheter skapas för fler att delta i jaktsammanhang och öka intresset för jakt och viltvård. Enligt motion 2008/09:MJ287 (m) bör ett kontrollerat försök ske med fri jakt efter varg, lo och björn. Inledningsvis bör det ske i en begränsad del av landet, i första hand i områden där rovdjuren utvecklat ett onormalt, oskyggt beteende.

Enligt motion 2007/08:MJ369 (m) yrkande 1 bör jakten på björn ändras från skyddsjakt till licensjakt. I motionerna 2007/08:MJ359 (m) och 2008/09: MJ405 (m) anförs att om åteljakt på björn tilläts skulle skadskjutning undvikas i större utsträckning. Enligt motion 2008/09:MJ370 (s) yrkande 14 bör licensjakt på björn införas. Även bestämmelser som tillåter åteljakt på björn i vissa fall bör införas. Enligt motion 2008/09:MJ371 (s) bör jakt på björn kunna ske i form av licensjakt inom mycket stora områden. Jakten ska kunna avlysas inom respektive område när tilldelningen är fylld, s.k. avlysningsjakt.

Enligt motion 2008/09:MJ23 (v) yrkande 5 bör jakt med lodjursfällor förbjudas. Denna form av jakt är oetisk och förkastlig ur djurskyddssynpunkt.

Utskottets ställningstagande

Utgångspunkten för svensk jaktlagstiftning är att allt vilt är fredat. Den jakt som är tillåten är alltså undantag från grundregeln. Eventuella problem och skador som jaktbart vilt förorsakar ska i första hand regleras genom jakt. Av den anledningen betalas endast ersättning från staten för skador som orsakas av fredat vilt, dvs. arter som inte har allmän jakttid. Jakt kan hålla rovdjursstammarna på nivåer som inte leder till oacceptabel påverkan på bytesdjur eller på tamdjur eller i övrigt oacceptabla förhållanden i relationen mellan människa och rovdjur. Det finns ett samband mellan antalet stora rovdjur och de skador de kan orsaka. Detta samband är dock inte linjärt. Den svenska björnstammen har ökat under lång tid utan att skadefrekvensen ökat i motsvarande grad. Om de naturliga bytesdjuren minskar, kan skadebilden för tamdjur öka utan att rovdjuren ökar och tvärtom. Reglerande jakt minskar också påverkan på bytesdjuren, vilket har betydelse för jakten på bl.a. rådjur och älg.

En välreglerad jakt kan vara ett sätt att upprätthålla rovdjurs skygghet för människor. Jakt kan också öka acceptansen för rovdjursförvaltningen. Människor som känner att de har få möjligheter att påverka sin egen lokala miljö tenderar att bli mer negativa till nya företeelser än människor som ges större påverkansmöjlighet. Rovdjurens återetablering och den rådande rovdjurspolitiken har, som regeringen anför, hittills gett alltför begränsat utrymme åt regional förvaltning och lokal påverkan.

En större delaktighet i rovdjursförvaltningen, inklusive medverkan i inventeringar och möjligheter att delta i jakt på populationer med gynnsam bevarandestatus bidrar, som anförs i propositionen, till att öka toleransen

för rovdjuren i människans närhet. Detta är också i enlighet med Europeiska kommissionens riktlinjer för förvaltning av stora rovdjur på populationsnivå. Enligt riktlinjerna finns det från bevarandesynpunkt inga principiella skäl att motsätta sig en viss begränsad jakt på rovdjur. En sådan jakt ställer höga krav på noggrann övervakning och förvaltning avseende hela rovdjurspopulationen inklusive livsmiljöer. Vid bedömningen av bevarandestatusen uttalas att en rovdjursart inte behöver ha uppnått gynnsam bevarandestatus för att ett undantag från skyddet ska kunna medges. Roddjurspopulationen som sådan måste dock vara livskraftig och dess bevarandestatus eller vägen mot gynnsam bevarandestatus får inte äventyras. Argumenten för ett undantag från skyddsreglerna måste dock, som anförs i propositionen, vara mycket starka och jakten mycket begränsad. Det krävs också en noggrann övervakning av jaktens konsekvenser. Jakt som ett inslag i beståndsförvaltningen av de stora rovdjuren kan minska det hot som rovdjuren kan utgöra mot en traditionell livsstil och därigenom påverka landsbygdens utveckling i stort. Renskötsel och fåbodbruk är exempel på näringsverksamhet med långa kulturtraditioner som samhället satsar resurser på att bevara. Ett mål måste vara att begränsa den konflikt som kan finnas mellan de stora rovdjurens och människors livsmiljöer.

En alltför stark rovdjurskoncentration kan i princip endast minskas genom jakt. Lokalt kan det samlade rovdjurstrycket bli oacceptabelt högt. Jakt bidrar till att förvalta en rovdjursart till förmån för att öka utrymmet för övriga rovdjur och bytesdjur, liksom för att minska risken för skador på tamdjur. Roddjurens etablering i nya områden kan underlätta genom jakt samtidigt som jakt kan bidra till att reducera rovdjursstammarnas tillväxt i kärnområden. När stora rovdjur etablerar sig i nya områden uppstår ofta konflikter med andra intressen. Jakt kan vara ett medel för att bromsa en för snabb tillväxttakt samtidigt som den redan från början bidrar till att ge lokalsamhället delaktighet i den praktiska förvaltningen. Jakt som bedrivs legalt kan bidra till att minska den illegala jakten. Den ökade tilldelningen av jaktkvoter för björn har medverkat till att den illegala jakten har minskat. Liknande erfarenheter har man i Norge av legal jakt på järv. Som redovisas i propositionen bör Naturvårdsverket i föreskrifter få meddela villkor för licensjakt efter björn, varg, järv och lodjur.

Enligt art- och habitatdirektivet ska jakt ske under strängt kontrollerade former. Som ett led i detta arbete anger Naturvårdsverket därför i sina beslut om jakt efter lodjur att de personer som avser att jaga lodjur ska registreras i jaktkortsregistret. Om en jaktledare är utsedd, räcker det dock att jaktledaren är registrerad. Som regeringen anför bör alla som ska delta i licensjakt efter andra rovdjur än björn ha skyldighet att registrera sig på samma sätt som dagens lodjursjägare. Jakten bör utformas på ett sätt som minimerar risken för att genetiskt värdefulla vargindivider fälls. Skyttens provtagning av fällda djur måste säkerställa att relevant kunskap om djuren kommer förvaltningen till del. Besiktning av fällda djur måste utformas på ett sätt som säkerställer att djuren fälls i enlighet med regelverket.

Slutligen måste tillsyn under förvaltningsjakten utformas på ett sätt som säkerställer att villkoren för jakten följs. Utskottet delar regeringens uppfattning att art- och habitatdirektivets krav på strängt kontrollerade förhållanden måste upprätthållas. När det gäller EU:s art- och habitatdirektiv i övrigt har utskottet behandlat detta under avsnittet ovan om vargstammens utveckling.

Mot bakgrund av det anförda avstyrks motionerna 2008/09:MJ24 (mp) yrkande 2 delvis, 2008/09:MJ22 (s) yrkande 7 och 2008/09:MJ287 (m).

Björnstammen har gynnsam bevarandestatus, och den normala jaktformen bör därför vara licensjakt som ett led i en adaptiv förvaltning. Därutöver bör skydds jakt på björn begränsas till skadegörande individer. Jaktuttagets storlek ska beräknas med säkerhetsmarginal som också inkluderar effekterna av illegal jakt. Björnjakten i sin nuvarande form är ett förvaltningsverktyg som bör användas för att begränsa den svenska björnpopulationens tillväxt. En adaptiv förvaltning, där uppföljning och utvärdering av fattade beslut om jaktuttag ligger till grund för nya anpassade beslut om jaktuttag, har stor betydelse. Den legala jakten på björn i sin nuvarande form har enligt Rovdjursutredningen ingen negativ effekt på björnens långsiktiga överlevnad, så länge hänsyn tas till bl.a. honors sociala organisering, infanticid (när vuxna hanar dödar björnungar) och svårförutsägbara naturliga förändringar som säkerhetsmarginal när jaktuttaget ska beräknas. I denna osäkerhet måste också effekterna av illegal jakt inkluderas, då den än så länge utgör en del av dödligheten hos den svenska björnpopulationen. Utskottet delar regeringens bedömning att den normala jaktformen för björn bör vara licensjakt. Eftersom björnstammen är känslig för förändringar i dödlighet eller tillväxttakt är det viktigt att jaktuttaget beräknas med bästa tillgängliga data om populationens storlek och tillväxttakt. All jakt på björn bör föregås av övningsskytte anpassat för björnjakt. Ingen jägare bör tillåtas delta i jakt på björn utan att först ha övningsskjutit med ett godkänt resultat och därmed också inhämtat tillräcklig kunskap om björnens förhållandevis begränsade träffområde. Jägarorganisationerna bör som en del i det allmänna uppdraget utveckla ett system för övningsskjutning för björn med minimikrav för deltagande i björnjakt, vilket ska kunna tillämpas på landets jaktsskyttebanor.

Åteljakt efter stora rovdjur förekommer inte i Sverige. Jaktformen förekommer vid jakt efter järv i Norge. Användning av åtel vid jakt är en komplex fråga som bl.a. rör frågor kring risk för att vänja djuren vid mänsklig närvaro, s.k. habituering, och andra arters nyttjande av åtel. Utskottet delar regeringens bedömning att frågan om åteljakt vid licensjakt efter varg, björn och järv kräver ytterligare utredningsarbete.

Utskottet avstyrker mot denna bakgrund motionerna 2007/08:MJ369 (m) yrkande 1, 2007/08:MJ359 (m), 2008/09:MJ405 (m), 2008/09:MJ370 (s) yrkande 14 och 2008/09:MJ371 (s) i den utsträckning de inte kan anses tillgodosedda.

Naturvårdsverket har enligt 15 § jaktförordningen möjlighet att i det enskilda fallet medge tillstånd till användning av fällor. Alla fällor ska vara testade och typgodkända av Naturvårdsverket för att få användas. Godkännandet gäller konstruktionen och att djurskyddslagstiftningens krav tillgodoses. Principen för godkännande är att djuren inte ska utsättas för onödigt lidande. Det finns godkända fällor för lodjur. Enligt vad utskottet har inhämtat har Naturvårdsverket i juni 2009 beslutat att inleda testverksamhet för att utveckla riktlinjer och konstruktionskrav för fångst av vildsvin. I samband med detta kommer även levandefångstredskap för lodjur att studeras. Försöken ska pågå ett år. Efter det ska Naturvårdsverket ta ställning till vilka fångstredskap som kan godkännas. I avvaktan på det arbete som pågår föreslår utskottet att motion 2008/09:MJ23 (v) yrkande 5 lämnas utan vidare åtgärd.

Rätten att överklaga beslut om jakt

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om överklagande av jaktbeslut (mp).

Jämför reservation 21 (mp).

Propositionen

Regeringen anser att endast den som riskerar att drabbas av en skada bör få ansöka om skyddsjakt. Länsstyrelsens och Naturvårdsverkets beslut om skyddsjakt och licensjakt bör få överklagas till en förvaltningsdomstol av den som berörs av beslutet. Naturvårdsverket bör få möjlighet att överklaga länsstyrelsens beslut.

Motionen

Enligt motion 2008/09:MJ24 (mp) yrkande 20 bör etablerade naturvårds- och miljöorganisationer ges rätten att överklaga beslut om jakt på rovdjur. Miljöorganisationernas agerande är viktigt bl.a. för att utveckla praxis och påvisa brister i regelverket.

Utskottets ställningstagande

Beslut om jakt efter björn, varg, järv och lodjur enligt 6 § jaktförordningen får enligt 58 § samma förordning inte överklagas. Länsstyrelsens beslut om jakt på enskild individ av björn eller lodjur enligt 27 § andra stycket i samma förordning får överklagas till Naturvårdsverket. Verkets beslut i sådana ärenden får inte överklagas. Naturvårdsverkets beslut om skyddsjakt enligt 27 § jaktförordningen kan enligt 58 § förordningen över-

klagas till länsrätten med stöd av 22 § förvaltningslagen (1986:223). Det innebär att ett beslut får överklagas av den som beslutet angår, om det har gått denne emot och beslutet kan överklagas. Förutsättningen är normalt att beslutet antingen påverkar klagandens rättsställning eller berör ett intresse som på något sätt erkänns av rättsordningen.

Utskottet anser i likhet med regeringen att det är viktigt att såväl verkets som länsstyrelsernas beslut om jakt kan överklagas genom förvaltningsbesvär av den som är berörd av beslutet. När beslut om jakt i större utsträckning kommer att fattas av länsstyrelserna uppkommer också frågan om huruvida Naturvårdsverket, för att tillvarata det allmänna intresset, ska ha möjlighet att överklaga länsstyrelsens beslut. Utskottet delar regeringens uppfattning att det är viktigt att Naturvårdsverket ska kunna ingripa om länsstyrelsernas beslut är felaktiga. Verket bör därför ges rätt att överklaga länsstyrelsens beslut. Som anförs i propositionen har även möjligheten för olika organisationer att överklaga beslut övervägts. Utskottet ansluter sig dock till regeringens bedömning att det är tillräckligt om Naturvårdsverket bevakar de allmänna intressena i frågor som rör rovdjursförvaltning och därmed ges möjlighet att överklaga länsstyrelsernas beslut. Därmed avstyrks motion 2008/09:MJ24 (mp) yrkande 20.

Skydds jakt på enskilda initiativ

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om skydds jakt på enskilda initiativ (m, v, mp).

Jämför reservation 22 (v, mp).

Propositionen

Bestämmelserna om rätt att döda rovdjur för att skydda tamdjur bör inte ändras.

Motionerna

Enligt motion 2008/09:MJ23 (v) yrkande 7 bör 28 § jaktförordningen återgå till att enbart gälla skydd av tamdjur innanför hägn. Bestämmelsen i sin nuvarande lydelse strider mot undantagsreglerna i EU:s art- och habitatdirektiv. Denna paragraf utgör ett stort hot mot upprätthållandet av vargstammens gynnsamma bevarandestatus. Enligt motion 2007/08:MJ375 (v) yrkande 5 bör en noggrann utvärdering ske av vilka effekter på rovdjurstammarna förändringen av 28 § jaktförordningen har lett till. En alltför lättvindig skrivning av paragrafen ökar risken för missbruk och försvårar eller omöjliggör bevisföringen för åklagarsidan. Enligt motion 2008/09: MJ24 (mp) yrkande 16 bör reglerna för skydds jakt på initiativ av en

enskild som i dag regleras i 28 § jaktförordningen återställas till det som gällde 2006. Det är en uppenbar risk att förordningen utvecklas till ett verktyg för dem som vill döda rovdjur avsiktligt. Enligt samma motion, yrkande 17, bör varg och järv strykas ur 28 § jaktförordningen om den positiva populationsutvecklingen bryts för den aktuella arten. Enligt motion 2007/08: MJ210 (m) yrkande 1 bör 28 § jaktförordningen ändras så att varg inte omfattas av denna paragraf. Skydds jakt utan myndighetsbeslut är många gånger svår att skilja från jaktbrott. Denna möjlighet kan på sikt innebära att fredningen av rovdjuren sätts ur spel. Enligt motion 2007/08: MJ263 (m) bör jaktförordningen ändras så att tamdjursägare, eller den som vårdar tamdjur, ges en utökad rätt att skydda sina djur mot angrepp.

Utskottets ställningstagande

Bestämmelserna om rätt att döda rovdjur för att skydda tamdjur har ändrats fr.o.m. den 1 maj 2009 genom ändringar i jaktförordningen. Den tidsbegränsade förordningen (2007:127) med särskilda bestämmelser om skyddsåtgärder vid rovdjursangrepp har samtidigt upphört att gälla.

Från och med den 1 maj 2009 gäller enligt 28–28 c §§ jaktförordningen att om björn, varg, järv eller lodjur angriper tamdjur, eller om det finns skälig anledning att befara ett sådant angrepp, får åtgärder vidtas för att skrämma bort rovdjuret. Om det inte går att skrämma bort rovdjuret eller om det inte går att avbryta eller avvärja ett angrepp på annat lämpligt sätt, får rovdjuret under vissa förutsättningar dödas för att skydda tamdjuret. Ett rovdjur får dödas när det angriper och skadar tamdjur, eller om det är uppenbart att ett sådant angrepp är omedelbart förestående. Vidare får rovdjur dödas om det finns skälig anledning att befara ett angrepp på tamdjur, om dödandet sker i omedelbar anslutning till att rovdjuret har angripit och skadat eller dödat tamdjur. Slutligen får ett rovdjur dödas om det befinner sig inom ett inhägnat område som är avsett för skötsel av tamdjur och det finns skälig anledning att befara att rovdjuret där angriper tamdjur. Inom vilthägn och liknande anläggning som har uppförts med tillstånd av länsstyrelsen gäller också att lodjur får dödas för att skydda vilt i hägnet om det finns skälig anledning att befara ett angrepp där.

Rätten att ingripa gäller djurets ägare eller vårdare. Även annan som handlar på uppdrag av ägaren eller vårdaren får ingripa för att skydda en jakthund som används i jaktlag, ett tamdjur som befinner sig inom inhägnat område avsett för skötsel av tamdjuret eller vilt som hålls i vilthägn eller annan liknande anläggning. Skulle uppdrag saknas, får ingripande ändå ske om den som vidtar åtgärden har skälig anledning att anta att ett medgivande skulle ha getts om det funnits möjlighet till det. Liksom tidigare gäller att åtgärderna får vidtas på annans jaktområde men inte i en nationalpark. Rovdjur som har fällts får inte heller flyttas utan medgivande av polismyndigheten.

Det är Naturvårdsverkets uppgift att fortlöpande bedöma om möjligheten att döda rovdjur med stöd av dessa bestämmelser försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde eller om bestämmelsen annars används i stor omfattning. Om verket bedömer att så är fallet, ska detta genast anmälas till regeringen. Eftersom det helt nyligen har skett en översyn och ändring av bestämmelserna om rätten till skydds jakt på eget initiativ, ser utskottet i likhet med regeringen ingen anledning att nu genomföra ytterligare ändringar. Med det anförda avstyrks motionerna 2008/09:MJ23 (v) yrkande 7, 2007/08:MJ375 (v) yrkande 5, 2008/09:MJ24 (mp) yrkandena 16 och 17, 2007/08:MJ210 (m) yrkande 1 och 2007/08:MJ263 (m).

Illegal jakt m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om illegal jakt (v, mp), försök och förberedelse till jaktbrott (s, mp) samt översyn av jaktlagstiftningen (v).

Jämför reservationerna 23 (s, v), 24 (mp), 25 (v, mp), 26 (v) och 27 (s, v, mp).

Propositionen

Den illegala jakten bör enligt propositionen motverkas genom ökad lokal delaktighet i rovdjursförvaltningen och genom förbättrad information. Regeringen avser att i ett annat sammanhang återkomma till frågan om försök och förberedelse till grovt jaktbrott bör kriminaliseras.

Regeringen bedömer att den som vid tillåten jakt faller björn och lodjur som huvudregel bör få behålla det fällda viltet. Varg och järv bör kunna återfås av skytten efter ansökan.

En översyn av jaktlagen genomförs inte nu.

Motionerna

Enligt motion 2008/09:MJ24 (mp) yrkande 19 bör det införas obligatorisk märkning av skotrar och andra terrängmotorfordon m.m. i syfte att identifiera fordon och förare. Det förekommer ofta att snöskoter används i samband med jaktbrott. Utredningen av sådana brott försvåras av att det inte finns något krav på att snöskotrar ska vara försedda med identifikationsnummer som kan avläsas i de spår som fordonet lämnar efter sig. Även motion 2007/08:MJ375 (v) yrkande 9 tar upp frågan om snöskotrar. I motionen framförs krav på att se över och begränsa snöskoteranvändningen i fjällvärlden i syfte att motverka den illegala jakten. Om krav på märkning av skotermattor införs underlättar det identifiering av enskilda skotrar,

enligt motionen. Enligt samma motion, yrkande 3, bör ökade krav ställas på att organisationer för jägare, renskötare och markägare ska agera kraftfullt mot illegal jakt.

Enligt motion 2008/09:MJ22 (s) yrkande 8 bör förberedelse till jaktbrott genast kriminaliseras. I dag är det inte kriminellt att förbereda grovt jaktbrott, vilket innebär t.ex. att polis och tull inte har rätt att beslagta olagliga fällor eller hindra personer att tillverka dem. I motion 2008/09:MJ24 (mp) yrkande 18 anförs att försök och förberedelse till grovt jaktbrott bör kriminaliseras. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett lagförslag i samband med att riksdagen behandlar den nu aktuella propositionen.

Enligt motion 2007/08:MJ375 (v) yrkande 4 behövs en total översyn av jaktlagstiftningen. Den bör ske mot bakgrund av den omfattande illegala jakten och bör syfta till att ge ett starkt skydd för rovdjuren.

Utskottets ställningstagande

Den illegala jakten på rovdjur är enligt Rovdjursutredningen av den omfattningen att den allvarligt hotar fullföljandet av riksdagens beslut om målen för förvaltningen av björn, järv, lodjur, kungsörn och framför allt varg. Antalet fällande domar för illegal jakt är mycket litet i relation till det antal misstänkta jaktbrott som begås på stora rovdjur. Illegal jakt och illegalt dödande av rovdjur utförs av ett fåtal människor som vanligen redan är kriminellt belastade. Ett stort problem är att allmänheten inte är polisen lika behjälplig med tips och iakttagelser när det gäller illegal jakt på rovdjur som när det gäller annan illegal jakt. För att det ska bli en förändring och fler brottslingar lagförda, fordras ett aktivt arbete för att förändra allmänhetens attityd till dessa brott. Ett viktigt steg är att alla aktörer på området, i synnerhet jägare, renskötare och markägare samt deras organisationer, tydligt markerar sitt avståndstagande till illegal jakt som sådan och till de individer som ägnar sig åt denna brottslighet.

Som anförs i propositionen bör samhällets insatser främst inriktas på en aktiv attitydpåverkan för att tydliggöra att det inte är tillåtet att döda stora rovdjur och att det handlar om grov brottslighet med ett högt straffvärde. Det är nödvändigt att fler vågar berätta och vittna och att upptäcktsrisken och antalet lagföringar ökar. Ett ökat lokalt deltagande har som regeringen framhåller stor betydelse för acceptansen av rovdjur. Informationsfrågor har också stor betydelse för samexistensen mellan rovdjur och människa. Det är avgörande för rovdjurspolitikens trovärdighet att ansvariga politiker som står bakom ett beslut också försvarar beslutet. Samhällets signaler blir härigenom tydligare och ger stöd till de motkrafter som inte accepterar den illegala verksamheten, men som i dag inte vågar ge uttryck för sina åsikter. Dessutom får de som utför det praktiska arbetet nationellt, regionalt och lokalt det stöd som krävs för att rovdjurspolitiken ska kunna förverkligas. I jägarutbildningen bör, som anförs i propositionen, frågor om illegal jakt särskilt uppmärksammas och betydelsen av att var och en

tar avstånd från brottsligheten och dess utövare betonas. När det gäller frågan om illegal jakt från skoter vill utskottet anföra att skotertrafiken i fjällområdet till viss del är begränsad. I Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län finns 16 s.k. regleringsområden. Körning inom regleringsområdena får i huvudsak ske endast på allmän skoterled. Se 1 § andra stycket terrängkörningslagen (1975:1313) och 6–7 §§ terrängkörningsförordningen (1978:594).

Mot bakgrund av det anförda avstyrks motionerna 2008/09:MJ24 (mp) yrkande 19 och 2007/08:MJ375 (v) yrkandena 3 och 9.

Jakt är att fånga eller döda vilt och att i sådant syfte söka, spåra eller förfölja vilt. Jakt är också att göra ingrepp i bon och att ta eller förstöra fåglars ägg. Jaktbrott är att döda fredat vilt när detta inte är tillåtet. Ett jaktbrott kan också bestå i att olovligen jaga på annans jaktområde, att bryta mot reglerna om statens vilt, att använda motordrivna fortkaffningsmedel på ett otillåtet sätt vid jakten eller att använda otillåtna vapen och jaktmedel. Den grova jaktbrottsligheten med högt straffvärde, dvs. främst den brottslighet som inte innebär överträdelse av skyddsjaksbestämmelserna, är omfattande. Antalet fall som lagförs är däremot mycket litet. Brottsligheten är svår att upptäcka och att utreda. Bevissvårigheterna är mycket stora. Det är enorma arealer som ska övervakas. För att lagföra någon för ett fullbordat jaktbrott krävs i dag i realiteten att gärningspersonen tas på bar gärning. Så länge försök och förberedelse till jaktbrott inte är kriminaliserat kan polisen bara kontrollera t.ex. jaktstugor, förvaringsställen, bilar, lastutrymmet på en skoter eller skoterns släp vid misstanke om ett fullbordat jaktbrott. Polis och åklagare kan i dag tillgripa hemlig teleövervakning endast för att kontrollera teletrafiken vid förundersökning om fullbordat grovt jaktbrott, men inte på försöks- eller förberedelsestadiet, t.ex. när man har fått kännedom om grupperingar som planerar olaglig jakt på rovdjur. Kriminalisering av försök och förberedelse till grovt jaktbrott kan vara ett värdefullt verktyg i bekämpandet av den illegala jakten. Som framgår av propositionen avser regeringen att återkomma till frågan i ett annat sammanhang. I avvaktan på det arbete som pågår anser utskottet att motionerna 2008/09:MJ22 (s) yrkande 8 och 2008/09:MJ24 (mp) yrkande 18 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Den brist på acceptans för rovdjursförvaltningen som Rovdjursutredningen har kunnat konstatera beror enligt utredningen i hög grad på att styrmedlen inte är tillräckligt tydliga och att möjligheten till överblick är begränsad. Jaktlagstiftningen är otillgänglig. Jaktlagstiftningen är 20 år gammal och jaktformerna har delvis ändrats. Den nuvarande lagstiftningen trädde i kraft den 1 januari 1988. När Sverige blev medlem i EU 1995 var lagstiftningen fortfarande ganska ny, och det gjordes därför ingen total översyn i samband med medlemskapet. I propositionen konstateras att det kan finnas ett behov av en översyn av jaktlagen och att regeringen avser att

återkomma till denna fråga. Enligt utskottets uppfattning bör regeringens arbete avvaktas. Utskottet föreslår därmed att motion 2007/08: MJ375 (v) yrkande 4 lämnas utan vidare åtgärd.

Inventeringar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om inventering av rovdjur (m).

Propositionen

Regeringen anser att Naturvårdsverket bör verka för att beståndsovervakningen i Norge, Finland och Sverige samordnas så långt möjligt. Naturvårdsverket bör genom föreskrifter och på annat lämpligt sätt säkerställa hög kvalitet i inventeringarna både inom och utanför renskötselområdet. Länsstyrelserna bör även i fortsättningen ansvara för de återkommande rovdjursinventeringarna, som bör utgöra underlag för de årliga delegationsbesluten och för övriga beslut om jakt. Samordningen av inventeringsarbetet bör ske i det samverkansråd som finns i varje rovdjursförvaltningsområde. En länsstyrelse inom varje rovdjursförvaltningsområde bör ha ett särskilt ansvar för dokumentation av beståndsuppskattningar och av den jakt som beslutas och genomförs i förvaltningsområdet. Naturvårdsverket bör se till att beståndsuppskattningar för samtliga aktuella arter sammanställs nationellt, på rovdjursförvaltningsområdesnivå och på regional nivå, i en årlig rapport.

Motionen

Enligt motion 2008/09: MJ402 (m) yrkande 3 bör antalet rovdjur i Sverige inventeras. Det är viktigt att vi får klarhet i hur mycket rovdjur vi har i Sverige fördelat på olika arter.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning att den inventering av stora rovdjur som utförs i Sverige har hög kvalitet men att kvaliteten fortsatt bör förbättras ytterligare. Det är av stor betydelse att bl.a. allmänheten, där det är möjligt med hänsyn till arternas skyddsbehov, får tillgång till färska uppgifter om rovdjursförekomst och inträffade skador. Liksom regeringen anser utskottet att kvaliteten i inventeringsarbetet är viktig och bör säkerställas. Utskottet konstaterar att åtgärder planeras för samordning, kvalitets-säkring och årlig nationell rapportering. Utskottet anser därför att

ytterligare åtgärder inte behöver vidtas med anledning av motion 2008/09: MJ402 (m) yrkande 3. Motionsyrkandet kan därmed lämnas utan vidare åtgärd.

Rovdjurens roll i ekosystemet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ekosystemperspektivet (mp).

Jämför reservation 28 (mp).

Motionerna

Enligt motionerna 2008/09: MJ24 (mp) yrkande 1 och 2008/09: MJ502 (mp) yrkande 29 bör regeringen ge rovdjurens roll i ekosystemet ökad vikt i rovdjursförvaltningen. Det behövs enligt motionen långt större djurpopulationer för att upprätthålla ekologisk livskraft än att de enbart uppfyller kriterier för minsta livskraftiga population. Stammarna bör återfå något av sin forna ekologiska funktion, och hänsyn bör tas till rovdjurens interaktioner med såväl bytesdjuren som andra rovdjursarter.

Utskottets ställningstagande

Forskning pågår som berör ekosystemperspektivet. Regeringen har i den forskningspolitiska propositionen (prop. 2008/09:50) identifierat ett kunskapsbehov om förvaltningen av rovdjur i renskötselområdet. Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) beslutar och utlyser medel för forskning om effekter på naturresurser, ekosystemtjänster och biologisk mångfald. Även Naturvårdsverket ger bidrag till forskning med medel ur Viltvårdsfonden. Verket har i sitt ramprogram för viltforskning för 2009–2014 särskilt prioriterat forskning inom områdena ”Landskap i förändring – effekter på och av vilt i ett systemanalytiskt perspektiv”, ”Viltet, jakten och samhället”, ”Biologiska effekter av jakt och viltförvaltning” samt ”De stora rovdjuren, bytesdjuren och samhället”. När det gäller de stora rovdjuren betraktas som särskilt intressant att studera interaktioner mellan rovdjur och bytesdjur i områden där flera arter av stora rovdjur förekommer samtidigt. Vidare har verket pekat på behovet av samhällsvetenskaplig och beteendevetenskaplig forskning associerad till rovdjuren.

En utvärdering ska enligt propositionen ske av varg- och järvstammarnas utveckling mot en nivå där arternas fortsatta existens i Sverige kan anses långsiktigt säkrad. Det innebär också att en förnyad målbedömning behöver göras för arterna. I uppdraget ska ingå att göra en analys av gynnsam bevarandestatus enligt de riktlinjer som Europeiska kommissionen har

antagit om förvaltning av stora rovdjur på populationsnivå. Mot bakgrund av att björnstammen har vuxit i de områden som lodjuren förekommer i och det faktum att antalet vargar i mellersta Sverige ökat, ska bl.a. den samlade rovdjursförekomsten och predationstrycket utvärderas i syfte att formulera målnivåer för samtliga arter i förhållande till bedömningarna om bevarandestatus och i förhållande till rovdjurens funktion och roll i ett ekosystemperspektiv. Vidare kommer det bl.a. att analyseras om målnivåerna ska sättas utifrån antalet årliga föryngringar eller utifrån antalet individer av en art. I likhet med regeringen anser utskottet att en utvärdering av detta slag har mycket stor betydelse för den fortsatta utvecklingen av rovdjurspolitiken och för den förutsägbarhet i rovdjurspolitiken som efterfrågas. Utvärderingen ska överlämnas till regeringen senast den 1 juli 2012. I avvaktan på resultatet av det arbete som pågår föreslår utskottet att motionerna 2008/09:MJ24 (mp) yrkande 1 och 2008/09:MJ502 (mp) yrkande 29 lämnas utan vidare åtgärd.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Gynnsam bevarandestatus för rovdjur, punkt 1 (mp)

av Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:MJ24 yrkande 3.

Ställningstagande

Begreppet gynnsam bevarandestatus kommer sannolikt att ha stor betydelse för de mål som Sverige sätter för rovdjursstammarna om några år. Av definitionen i EU:s art- och habitatdirektiv är det uppenbart att en av förutsättningarna för att en population ska kunna ha en gynnsam bevarandestatus är att populationen är långsiktigt livskraftig. I de forskarrapporter som bifogats Naturvårdsverkets förslag till regeringen i våras förklaras vad som behövs för att en population ska vara långsiktigt livskraftig. Antingen behövs en s.k. genetiskt effektiv populationsstorlek på minst 500 djur, vilket motsvarar en faktisk population som är cirka fyra till tio gånger så stor eller så behöver populationen få ett tillräckligt stort kontinuerligt tillskott av nya, obesläktade individer från ett system av populationer som tillsammans är så stort. Detta är inte säkerställt för någon av de fem arter som propositionen handlar om.

Regeringen fäster alltför stor vikt vid det dokument om riktlinjer för förvaltning av stora rovdjur på populationsnivå som EU-kommissionen godkände 2008. De kriterielistor för gynnsam bevarandestatus som föreslås i riktlinjerna är undermåliga, då de inte innehåller något kriterium om att populationen ska vara långsiktigt livskraftig. Även om riktlinjerna innehåller mycket annat som är bra, så ligger delen om gynnsam bevarandestatus inte i linje med vad som faktiskt står i art- och habitatdirektivet. Två år tidigare gav kommissionen ut generella riktlinjer för rapportering enligt artikel 17 i art- och habitatdirektivet. Dessa riktlinjer innehåller också vägledning för bedömning av arters bevarandestatus. Jag anser att denna praxis bör vidareutvecklas i överensstämmelse med vad som står i dessa generella riktlinjer, som ligger relativt väl i linje med art- och habitatdirektivets

definition av gynnsam bevarandestatus. Detta innebär att en förutsättning för gynnsam bevarandestatus är att populationen är långsiktigt livskraftig. Detta bör ges regeringen till känna.

2. Nordisk samverkan, punkt 2 (s, v)

av Anders Ygeman (s), Bo Bernhardsson (s), Jan-Olof Larsson (s), Wiwi-Anne Johansson (v), Helén Pettersson i Umeå (s), Aleksander Gabelic (s) och Roland Bäckman (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08: MJ375 yrkande 8 och 2008/09: MJ22 yrkande 10 och avslår motion 2008/09: MJ407.

Ställningstagande

Nordiska rådet har sedan 2001 arbetat med rovdjursförvaltning i de tre länderna. Det är ett viktigt arbete som vi menar att regeringen inte nog lyfter fram i propositionen. Nordiska rådet har lyft upp ett antal punkter som är viktiga att få till stånd, bl.a. att utveckla en gemensam nordisk terminologi, att stärka forsknings- och myndighetssamarbete samt att stärka informationen till medborgare och intressegrupper. På längre är det önskvärt att uppnå gemensamma samordnade förvaltningsplaner. Naturvårdsverket bör ges i uppdrag att fördjupa rovdjurssamarbetet med Norge och Finland. Detta bör ges regeringen till känna.

3. Delegation till länsstyrelserna, punkt 3 (v)

av Wiwi-Anne Johansson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag till en regionaliserad rovdjursförvaltning och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09: MJ23 yrkande 1 och avslår proposition 2008/09: 210 punkt 2 och motionerna 2007/08: MJ251 yrkande 1, 2007/08: MJ357, 2007/08: MJ369 yrkande 2, 2007/08: MJ430, 2008/09: MJ24 yrkande 4, 2008/09: MJ338, 2008/09: MJ402 yrkande 1, 2008/09: MJ423 och 2008/09: MJ469.

Ställningstagande

Rovdjuren rör sig över stora arealer och är således svåra att få en överblick över på regional nivå. Det har även visat sig att det finns risker med att överlåta visst beslutsfattande till länsstyrelser då de ofta utsätts för starka påtryckningar från vissa grupper, i detta fall de som är förespråkare för att öka avskjutningen. Regeringens argumentation om att en regional förvaltning kommer att minska problemen med samexistens mellan människa och rovdjur är att dra för hastiga och stora slutsatser. Jag ser snarare en risk med att skapa ytterligare splittringar mellan oliktankande grupper. Vänsterpartiet har ingenting att invända mot en regionalisering av rovdjurstammar som har uppnått en gynnsam bevarandestatus. Däremot är det av yttersta vikt att värna om våra hotade och missgynnade arter eftersom bevarandet av dessa arter är en nationell angelägenhet.

4. Delegation till länsstyrelserna, punkt 3 (mp)

av Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag till en regionaliserad rovdjursförvaltning och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09: MJ24 yrkande 4 och avslår proposition 2008/09:210 punkt 2 och motionerna 2007/08: MJ251 yrkande 1, 2007/08: MJ357, 2007/08: MJ369 yrkande 2, 2007/08: MJ430, 2008/09: MJ23 yrkande 1, 2008/09: MJ338, 2008/09: MJ402 yrkande 1, 2008/09: MJ423 och 2008/09: MJ469.

Ställningstagande

Vissa frågor är av en sådan karaktär att de i hög grad berör människor i många länder. Då kan överstatliga beslut vara både befogade och önskvärda. Ett ofta nämnt exempel på detta är frågor om begränsning av gränsöverskridande miljöföroreningar. Ett annat exempel är skydd av hotade arter och naturtyper. Staten bör ta ett tydligt ansvar för att se till att Sverige lever upp till sitt internationella ansvar för bevarandet av rovdjuren. Jag anser det inte acceptabelt att lokala eller regionala beslutsställningar av oklar juridisk karaktär ges makt att begränsa de regionala populationerna till så låga nivåer att det försvårar uppnåendet eller bibehållandet av en livskraftig population i landet. Den nationella nivån är en lämplig nivå att fatta viktiga beslut om bevarandet av hotade arter, inom ramen för de beslut som fattats internationellt.

5. Naturvårdsverkets roll vid delegation, punkt 4 (s)

av Anders Ygeman (s), Bo Bernhardsson (s), Jan-Olof Larsson (s), Helén Pettersson i Umeå (s), Aleksander Gabelic (s) och Roland Bäckman (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:MJ22 yrkande 2.

Ställningstagande

Vi socialdemokrater välkomnar regeringens förslag att införa en ökad regional förvaltning. Det går i linje med den förda socialdemokratiska rovdjurspolitiken. Ett ökat lokalt inflytande och medbestämmande leder till större förståelse och acceptans för rovdjursförvaltningen. Vi ser positivt på en ökad regional förvaltning enligt denna modell men vill understryka vikten av att Naturvårdsverket har tillräckligt med resurser för att följa upp och utvärdera länsstyrelsernas arbete och kompetens att förvalta rovdjurspolitiken. Detta bör ges regeringen till känna.

6. Viltförvaltningsdelegationernas roll, punkt 6 (v)

av Wiwi-Anne Johansson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:MJ23 yrkande 8 och avslår motion 2008/09:MJ24 yrkande 5.

Ställningstagande

Jag vill betona vikten av att en ansvarsfull rovdjursförvaltning involverar alla delaktiga aktörer. En del av konflikterna som finns avseende etablering av varg är bytestammarnas storlek, främst gällande älg. Här är det viktigt att även de olika markägarna tar sitt ansvar och tillåter en något högre täthet av bytestdjur i områden med fast vargetablering. I dagsläget spelar skogsbolagen en stor roll gällande älgjakten. I och med att målsättningen för skogsbolagen är att minimera antalet älgar finns inga incitament att hålla stammen på en livskraftig nivå. Detta innebär inte bara att lokalbefolkningens jaktmöjligheter minimeras, utan det skapar även ett minskat antal bytestdjur för rovdjuren. Konsekvenserna blir att rovdjuren i högre grad söker sitt byte hos tamdjur. Även skogsbolagen bör ta sitt

ansvar i denna fråga. Det är av största vikt att antalet bytesdjur och rovdjur balanseras lokalt för att undvika överskott åt endera hållet. Ytterligare en aspekt att ta med i beräkningen är effekterna av olika typer av skogsbruk. Områden med kalhyggesbruk ger mängder med lättåtkomlig föda som lockar till sig älgar. Införandet av en annan typ av skogsbruk såsom befriande gallring minskar tillgången på lättåtkomligt bete och därmed betesskadorna, vilket bör tas med i beräkningen då en helhetssyn anammats i förvaltningsplaneringen. Detta bör ges regeringen till känna.

7. Viltförvaltningsdelegationernas roll, punkt 6 (mp)

av Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:MJ24 yrkande 5 och avslår motion 2008/09:MJ23 yrkande 8.

Ställningstagande

Jag anser att förslaget att öka det regionala inflytandet i rovdjursförvaltningen riskerar att försvaga rovdjurens situation och att det inte heller ökar demokratin. Ett särskilt problem är att bevarandebudet som regel skulle vara i underläge mot företrädare för olika motstående intressen. Detta märks tydligt redan i dag i de rådgivande rovdjursgrupperna, men det är inte ett lika allvarligt problem så länge grupperna är just rådgivande. Viltförvaltningsdelegationerna skulle inte vara valda av länsinvånarna eller representativa för dessa, utan till stor del bestå av representanter för olika intresseorganisationer. Att släppa in sakintressen i beslutande församlingar utgör inte en ökad demokratisering – tvärtom. Även om organisationsrepresentanterna kompletteras med några förtroendevalda politiker, så gör inte det delegationen som helhet representativ för väljarna. De rådgivande rovdjursgrupperna har fyllt flera viktiga funktioner, bl.a. att vara ett forum för dialog mellan olika intressegrupper, som därigenom kan få en ökad förståelse för varandras argument, vilket kan leda till en minskad polarisering i den offentliga debatten. Att ersätta dessa rådgivande grupper med liknande men beslutande delegationer riskerar att leda till motsatsen. Regeringens förslag om att viltförvaltningsdelegationerna ska vara beslutande organ avvisas. Detta bör ges regeringen till känna.

8. Lodjursstammens utveckling, punkt 8 (v, mp)

av Wiwi-Anne Johansson (v) och Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag till mål för lodjursstammens utveckling och tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:MJ23 yrkande 4 och 2008/09:MJ24 yrkandena 14 och 15 samt avslår proposition 2008/09:210 punkt 3 och motionerna 2007/08:MJ214, 2007/08:MJ224 och 2008/09:MJ217.

Ställningstagande

Vi anser att regeringens förslag till mål för lodjursstammens utveckling ska avslås. Riksdagen beslutade 2001 om miniminivåer för de stora rovdjuren. Lodjurens miniminivå fastställdes till 300 föryngringar per år. Dessvärre har målet inte uppnåtts. Det är därför mycket olyckligt att regeringen vill frångå riksdagsbeslutet och sänka minimikravet till 250 föryngringar per år. Som skäl menar man att satsningen på varg kommer att öka trycket på bytesdjur. I och med att den s.k. satsningen innebär att man minskar vargstammen innan åtgärderna är utvärderade finns ingen anledning att minska miniminivån för antalet lodjur.

Huvudorsaken till att stammen legat under miniminivån är att Naturvårdsverket haft alltför bråttom att låta lodjursstammen i renskötselområdet skjutas ned till en låg nivå. Detta har också skett i strid med vad som angavs i den förra rovdjurspropositionen. Där stod klart och tydligt att lodjuret först måste öka i Götaland, innan stammen i renskötselområdet minskas, så att antalet lodjursföryngringar totalt i landet hålls ovan miniminivån. För att den skandinaviska lodjurspopulationen ska vara långsiktigt livskraftig behöver den ha tillräckligt genutbyte med lodjur i Finland och Ryssland. Det är i nuläget inte säkert att detta utbyte är tillräckligt stort. I propositionen nämns att lodjuret saknas i delar av östra Norrbotten, vilket kan vara en indikation på att de skandinaviska och finsk-ryska lodjursstammarna inte är sammanhängande. Att i detta läge ytterligare minska lodjursstammen i renskötselområdet kan leda till att de skandinaviska lodjurena blir helt isolerade från de finska. Lodjuret måste långsiktigt få ha en sådan täthet i norra Sverige att ett tillräckligt och kontinuerligt genutbyte med Finland säkerställs. En viss sänkning av lodjursstammen i norra Sverige får ske först sedan tillräckligt många lodjur etablerat sig i Götaland så att stammen nationellt inte minskar.

Det är fel att sänka den nationella miniminivån för lodjursstammen från 300 till 250 föryngringar, och i synnerhet vore det olyckligt att ytterligare minska lodjursstammen i renskötselområdet. Riksdagens ursprungliga beslut om 300 föryngringar ska kvarstå. Detta bör ges regeringen till känna.

9. Politik för ett livskraftigt vargbestånd, punkt 9 (s)

av Anders Ygeman (s), Bo Bernhardsson (s), Jan-Olof Larsson (s), Helén Pettersson i Umeå (s), Aleksander Gabelic (s) och Roland Bäckman (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:MJ22 yrkande 1.

Ställningstagande

Jakt och viltvård utgör en viktig del av många människors vardag. Både för jägare och naturintresserade är möjligheten att jaga, spåra eller kanske fotografera vilt i den svenska naturen viktig. Jakt- och viltvården är en tradition att bevara, samtidigt som kopplingen till fritids- och turistnäringen erbjuder stora utvecklingsmöjligheter. På det sättet är jakt och viltvård också av stor betydelse för sysselsättningen på landsbygden. Sverige ska vara ett föregångsland när det gäller att förvalta våra naturresurser och de vilda djuren. Vilt är en begränsad och gemensam resurs. Om vi förvaltar vårt vilt på ett bra sätt, med balans mellan tillgång och avskjutning, kommer vi också att få vilda djur som mår bra. Tillgången på vilt påverkas av det lokala jaktuttaget, men även av vad som händer utanför Sveriges gränser, som globala miljöförändringar. Detta betyder att förvaltningen på lokal nivå är kopplad till flera andra nivåer – regionalt, nationellt, europeiskt, globalt – något som vi också måste beakta. Hela Sverige ska leva och utvecklas. Även i rovdjurstäta områden måste det finnas möjlighet till säker djurhållning. Vi måste alla kunna njuta av skog och mark och känna oss trygga där vi bor. Ett livskraftigt vargbestånd vilar ytterst på acceptans för den förda politiken. Detta bör ges regeringen till känna.

10. Vargstammens utveckling, punkt 10 (s)

av Anders Ygeman (s), Bo Bernhardsson (s), Jan-Olof Larsson (s), Helén Pettersson i Umeå (s), Aleksander Gabelic (s) och Roland Bäckman (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen dels godkänner mål för vargstammens utveckling som innebär

- a) att Sverige får en livskraftig vargstam med en god genetisk status,
- b) att tillväxten av antalet vargar begränsas genom en förlängning av etappmålet för antalet årliga föryngringar av vargar,
- c) att etappmålet kompletteras med kraftfulla åtgärder som stärker populationens genetiska status,
- d) att individer som ökar den genetiska variationen i den svenska vargpopulationen ska införlivas i populationen under en tjuugoårsperiod enligt vad som anförs i reservationen,
- e) att införlivandet av de genetiskt friska individerna sker genom att underlätta för naturligt invandrade vargar att komma i kontakt med den befintliga populationen enligt vad som anförs i reservationen,
- f) att etappmålet om 200 individer ligger kvar fram till 2029 och inte omdefinieras till ett tak enligt vad som anförs i reservationen,
- g) att populationens tillväxt regleras genom beslut om begränsad licensjakt kompletterad med skydds jakt av skadegörande individer enligt regeringens förslag,
- h) att etappmålet med begränsad tillväxt, i kombination med åtgärder för en vargstam med god genetisk variation, gäller fram till dess att effekterna av vargstammens utveckling inom Sverige och bedömningen av artens gynnsamma bevarandestatus, inklusive resultatet av de inledande åtgärderna för stärkt genetik, har utvärderats och redovisats, dels tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09: MJ22 yrkandena 4–6 och 9, bifaller delvis proposition 2008/09:210 punkt 4 och avslår motionerna 2007/08: MJ261, 2007/08: MJ375 yrkande 6, 2008/09: MJ23 yrkandena 2 och 3, 2008/09: MJ24 yrkandena 2 i denna del, 6, 8–10, 12 och 13, 2008/09: MJ251, 2008/09: MJ274, 2008/09: MJ321, 2008/09: MJ448, 2008/09: MJ479 och 2008/09: MJ506.

Ställningstagande

Vi anser att regeringens förslag om vargstammens utveckling ska avslås i vissa delar. Fram till 2029 bör etappmålet om 200 individer ligga kvar och inte omdefinieras till ett tak. En majoritet av remissinstanserna vänder sig mot en frysning av stammens storlek. Beroende av hur spridningen över landet utvecklas kan vargbeståndet öka till över 200 vargar. Detta förutsät-

ter dock en fungerande regional förvaltning. Regeringens förslag är att Sverige ska underlätta naturlig invandring från Finland men även tillåta inplantering av varg från öst. Regeringen vill inplantera 20 vargar i Sverige mellan 2010 och 2014. Flertalet remissinstanser stöder en naturlig invandring av varg före införsel av varg från öst. Jägareförbundet vill avvakta i fem år innan man börjar med aktiv flytt eller införsel av varg. Varken Naturskyddsföreningen eller WWF anser att införsel av varg är den bästa lösningen i dagsläget. En expertgrupp på Naturvårdsverket menar att problemet med inavel kan vara avhjälpt inom 20 år med naturlig invandring om en varg per år. Regeringen skriver i propositionen att man trots experterna och remissinstansernas råd ändå gör bedömningen att det bör föras in 20 vargar på fyra år – en politik som helt saknar stöd hos såväl jägare, boende i berörda områden som naturskyddsföreningarna. Vilka bedömningar som regeringen stöder sig på redovisas inte. Regeringens politik är en omotiverad panikåtgärd som saknar vetenskaplig grund. Vi ser risker med att införsel av varg minskar legitimiteten för rovdjursförvaltningen och kan leda till ökad illegal jakt. Vi menar att regeringen riskerar det stöd som finns för rovdjursförvaltningen med denna ogenomtänkta åtgärd. Vi anser att riksdagen bör avslå regeringens förslag om införsel av 20 vargar från öst 2010–2014. Regeringen tar inget ansvar för att förankra den förda politiken utan överlämnar till Jägareförbundet att förankra flytt och införsel av varg, något som samma organisation ställt sig kritisk till. Vi vill underlätta för naturlig invandring av varg och ser ingen anledning att forcera processen. De två senaste åren har tre vargar invandrat från Finland varav en hittills har fått en kull. Utifrån Naturvårdsverkets prognos om behovet av en invandrad varg per år bör vargstammen inom de närmaste 20 åren ha breddat sin genetiska bas. Invandrad varg bör märkas så att den kan följas med GPS. På så sätt kan renägarna och länsstyrelserna följa vargen och vidta åtgärder för att underlätta förflyttning och minska risken för negativ påverkan på tamdjur. Fredade korridorer bör upprättas som underlättar både invandring och utvandring av varg.

Vi ställer oss positiva till att i begränsad och kontrollerad form tillåta licensjakt på varg. Jakten leder i sig till att vargen blir mer skygg för människor och undviker samhällen, vilket är positivt för lokalbefolkningen. Det leder även till att vargen söker sig till nya områden. Det är mycket viktigt att denna licensjakt sker kontrollerat och begränsas till områden med stora bestånd. Regeringen menar att jakten främst ska inriktas på defekta vargar. Det ser vi som önskvärt men vi ställer oss frågande till hur detta de facto ska kunna utformas. Naturvårdsverket har fått i uppgift att utforma hur jakt på "ej genetiskt värdefulla vargar" ska ske. Vi utgår ifrån att regeringen ställer upp fasta ramar för formen för licensjakt innan den tillåts. Det är av högsta vikt att nyinvandrade vargar skonats från jakt i möjligaste mån och att det tydliggörs vilka skyldigheter jägare har vid jakt på varg. Regler bör fastställas för licensjakt för att skydda invandrad varg. Detta bör ges regeringen till känna.

11. Vargstammens utveckling, punkt 10 (v, mp)

av Wiwi-Anne Johansson (v) och Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen dels godkänner mål för vargstammens utveckling som innebär

a) att Sverige får en livskraftig vargstam med en god genetisk status,
b) att etappmålet för antalet årliga föryngringar förlängs enligt vad som anförs i reservationen,

c) att etappmålet kompletteras med åtgärder som stärker populationens genetiska status enligt vad som anförs i reservationen,

d) att individer som ökar den genetiska variationen i den svenska vargpopulationen ska införlivas i populationen enligt vad som anförs i reservationen,

e) att införlivandet av de genetiskt friska individerna ska ske genom att underlätta för naturligt invandrade vargar kompletterat med en utökad bevakning enligt vad som anförs i reservationen,

f) att vargstammens tillväxt inte ska frysas vid en nivå på 210 individer enligt vad som anförs i reservationen,

g) att licensjakt inte bör tillåtas och att populationens storlek inte ska påverkas av annan jakt än skydds jakt av skadegörande individer enligt vad som anförs i reservationen,

h) att etappmålet som innebär 20 föryngringar per år bör gälla fram till dess att effekterna av vargstammens utveckling inom Sverige kan avläsas och att en bedömning av artens gynnsamma bevarandestatus kan garanteras enligt vad som anförs i reservationen,

dels tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08: MJ375 yrkande 6, 2008/09: MJ23 yrkandena 2 och 3 samt 2008/09: MJ24 yrkandena 2 i denna del, 6, 8–10, 12 och 13, bifaller delvis proposition 2008/09:210 punkt 4 och avslår motionerna 2007/08: MJ261, 2008/09: MJ22 yrkandena 4–6 och 9, 2008/09: MJ251, 2008/09: MJ274, 2008/09: MJ321, 2008/09: MJ448, 2008/09: MJ479 och 2008/09: MJ506.

Ställningstagande

Vi anser att regeringens förslag om vargstammens utveckling ska avslås i vissa delar. Den skandinaviska vargpopulationen har allvarliga genetiska problem. Det råder i stort sett full enighet om att den svenska vargstammen måste få ett tillflöde av nya gener för att den allvarliga situationen när det gäller inavelsgraden ska brytas. Orsaken till inaveln är att stammen är för liten och för isolerad från andra, större vargpopulationer därför att människan på ett onaturligt sätt håller den skandinaviska vargstammen åtskild från den finsk-ryska. En sammanhängande fennoskandisk vargpopu-

lation är ett av rovdjurspolitikens viktigaste mål. Genetisk föryngring bör inte ske genom införsel av vargar från andra länder som regeringen föreslår. Det är viktigt att hitta en långsiktigt hållbar strategi för att säkra vargstammens överlevnad. Det är inte rimligt att tänka sig att vargens långsiktiga överlevnad i landet ska vara beroende av ständigt återkommande införsel av nya djur. Strategin måste i stället vara att omgående identifiera och genomföra åtgärder som skyndsamt säkerställer en sammanhängande fennoskandisk stam. Invandrande djur från öster måste tillåtas vandra ned genom norra Sverige. Ökad bevakning och skydd av dessa djur är nödvändig. Införsel av vargar bör endast vara en sista utväg om en föryngring av vargstammens genetik inte kan uppnås genom en fungerande kontakt med den finsk-ryska vargpopulationen eller genom att man flyttar individer som kommer invandrande till norra Sverige till mer vargtäta områden för att säkra det genetiska materialet.

Centralt i regeringens proposition är att man vill utsträcka möjligheten att jaga rovdjur i Sverige, trots att bl.a. varg skyddas av EU:s art- och habitatdirektiv. Enligt direktivet får dessa djur inte avsiktligt störas, fångas eller dödas. Regeringen anser dock att man kan tillåta licensjakt genom att använda de undantag som finns angivna i direktivets artikel 16.1. Regeringens förslag om licensjakt bygger på en felaktig tolkning av artikeln. I texten anges att undantag från fredning får medges endast om det inte finns någon annan lämplig lösning på något av fem uppräknade problem eller behov, betecknade a–e. Det behov som 16.1.e handlar om är ”insamling och förvaring” av ett fåtal exemplar av en art. Det har ingenting att göra med att jaga djur i syfte att hålla nere populationsstorleken. Genom att man omtolkar ordet ”insamling” till ”jakt” får artikeln en helt ny innebörd. En omtolkning av insamling till jakt kan inte stämma överens med direktivets intentioner. Grunden för regeringens förslag är baserad på en felaktig tolkning av direktivet. Det är vidare olämpligt att nu öka jakttrycket på vargstammen. Att öka dödligheten i vargstammen skulle medföra att stammens genetiska status försämrats snabbare. Detta är definitivt inte lämpligt innan åtgärder mot inaveln har genomförts och hunnit få effekt i vargstammen. Det som har betydelse för acceptansen för rovdjursförvaltningen är möjligheten till skydds jakt på de vargindivider som orsakar större problem än andra. Utrymmet för sådan skydds jakt blir mindre om licensjakt införs. Licensjakt tillsammans med de stora problem som finns med den illegala jakten kommer att innebära en mycket hög omsättning på individer hos en djurart som präglas av livslånga parförhållanden och stabila familjeförhållanden. Instabilitet i vargfamiljer leder till att jakten på föda och valparnas överlevnad försämrats, vilket i sin tur kan förorsaka angrepp på tamdjur. Detta i kombination med illegal jakt, där det inte är helt ovanligt att målet är att skjuta alfahannen, skapar inga goda förutsättningar för en långsiktigt livskraftig vargstam. Vidare är det inte möjligt att som regeringen föreslår inrikta en kommande licensjakt på vargar som är ”genetiskt defekta” eftersom det inte finns några rimliga möj-

ligheter att urskilja sådana individer ur en vild population av levande djur i skogen. Hög inavelskoefficient i sig behöver inte innebära att djuren bär på några defekter. Man bör vänta med att öka jaktrycket på vargen tills åtgärder mot inaveln har genomförts och fått effekt i stammen. Det krävs ett långsiktigt grepp som baseras på en vetenskaplig grund för att skapa en hållbar och fungerande rovdjurspolitik. Att införa licensjakt kommer att polarisera frågan ytterligare.

Regeringen aviserar att man tillfälligt vill frysa vargstammen på den låga nivå som etappmålet 20 föryngringar innebär, dvs. ca 210 djur. Detta är olämpligt av flera skäl. För det första är en så liten djurpopulation, även om den inte vore så hårt inavlad, alltför känslig för olika slumpändelser. För det andra försämras vargstammens genetiska status snabbare om dödligheten i vargstammen ökar. För det tredje riskerar en sådan fryssning att skapa förväntningar hos en del människor om att samhället ska ge upp målet om en långsiktigt livskraftig vargstam och fortsätta att hålla stammen nere på ca 200 djur. Vargstammens tillväxt bör få fortsätta parallellt med åtgärder som syftar till att förbättra dess genetiska status, och riksdagen bör sätta ett nytt etappmål för vargstammen när den av regeringen tillsatta utvärderingen rapporterat sina resultat. Detta bör ges regeringen till känna.

12. Tidpunkt för utvärdering av etappmålet för vargstammen, punkt 11 (s)

av Anders Ygeman (s), Bo Bernhardsson (s), Jan-Olof Larsson (s), Helén Pettersson i Umeå (s), Aleksander Gabelic (s) och Roland Bäckman (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:MJ22 yrkande 3.

Ställningstagande

Vi ser positivt på att regeringen tillsätter en utredning som ska utvärdera etappmålet, men vi ifrågasätter den knappa tiden. Med den politik som regeringen föreslår måste införsel av vargar starta redan nästa år för att det ska finnas en rimlig chans för vargarna att hinna föröka sig till 2012 när utvärderingen ska vara klar. Vi vill i stället ge den naturliga invandringen mer tid, som experterna förordar. Då är det rimligt att genomföra en delutvärdering 2015 och 2021. En slutgiltig bedömning kan i enlighet med experternas rekommendationer därmed först göras 2029. Detta bör ges regeringen till känna.

13. Vargar i renskötselområdet, punkt 12 (mp)

av Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:MJ24 yrkandena 7 och 11.

Ställningstagande

För att nå en hållbar situation måste vargens naturliga invandring söderut från gränsen mot Finland underlättas med aktiva åtgärder genom att man låter några föryngrande familjegrupper etableras i renskötselområdets södra delar. Att säkerställa naturliga invandringsvägar för vargen från Finland innebär att ett antal föryngrande familjegrupper måste få finnas runt Botenviken. Det är angeläget att man redan nu börjar närmare analysera vad som behöver göras för att detta ska bli möjligt. Detta kan medföra en konflikt med rennäringens intressen. Regeringen framhåller i propositionen att respekten för naturen måste präglade synen på konflikter mellan olika mänskliga aktiviteter och viltet. Jag instämmer till fullo i detta och anser att det även bör gälla rennäringen. I en annan aktuell proposition (prop. 2008/09:214 Hållbart skydd av naturområden) lägger regeringen stor vikt vid varje närings sektorsansvar för miljö- och naturvården: varje samhällssektor ska ta sitt ansvar för de miljöfrågor som är kopplade till respektive sektors verksamhet. Även här instämmer jag och hävdar att detta även måste gälla rennäringen. Det bör vara en självklar del i rennäringens sektorsansvar att möjliggöra en samexistens med de vilda djurarter som hör hemma i norra Sverige, inklusive vargen. Regeringen vill i stället förskjuta politiken ett steg i motsatt riktning. Den rovdjurspolitik som gällt sedan 2001 innebär att det inom renskötselområdet bör få förekomma enstaka föryngringar utanför åretruntmarkerna (prop. 2000/01:57 s. 42), men i den nu aktuella propositionen har detta ändrats till att enstaka vargar bör accepteras inom renskötselområdet under förutsättning att de inte etablerar sig och bildar revir där. Jag anser det helt orimligt att undanta en så stor del som 40 % av landet från föryngring av ett djur som tidigare förekommit naturligt i området. Regeringen bör lägga större vikt vid att successivt underlätta för vargetableringar i renskötselområdets kustområden och ge rennäringen hjälp med att finna driftsformer som möjliggör en samexistens med varg. Detta bör ges regeringen till känna.

14. Information och rovdjursturism, punkt 13 (s)

av Anders Ygeman (s), Bo Bernhardsson (s), Jan-Olof Larsson (s), Helén Pettersson i Umeå (s), Aleksander Gabelic (s) och Roland Bäckman (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09:MJ22 yrkandena 11–13 och 2008/09:MJ245 samt avslår motionerna 2007/08:MJ210 yrkande 2 och 2007/08:MJ251 yrkande 2.

Ställningstagande

Under de senaste cirka tio åren har en omfattande forskning kring de stora rovdjuren bedrivits i Skandinavien. Forskningen har i stor utsträckning ökat kunskapen om arterna och deras levnadssätt. Det som saknas i Norden är en gemensam webbplats för information till allmänheten. Rovdjurscentret De 5 Stora i Sverige har i dag en väl fungerande webbplats. Webbplatsen skulle kunna utvecklas till en rovviltsportal för hela Norden. Regeringen bör verka för ett upprättande av en nordisk rovdjursportal med information till allmänheten.

Rovdjuren kan utgöra en lokal resurs om man utvecklar en rovdjursturism där man kan se de svenska rovdjuren i sina naturliga miljöer. Jakten och viltvården har en central roll för utvecklingen av vår landsbygd, särskilt i skogslänen. Företag som satsar på jaktturism, viltspårning eller viltskådningsturism ger sysselsättning. Viltkött är en delikatess och kan säljas vidare. Rovdjursturismen kan stimuleras genom ett särskilt nationellt program som arbetas fram tillsammans med berörda regioner och kommuner. Programmet bör knytas till andra satsningar för att utveckla naturområden och naturturism. En ökad kunskapsspridning om rovdjuren och deras naturliga beteende är också viktig om vi ska klara en hållbar förvaltning av rovdjursstammen. Ett nationellt program för rovdjursturism, utvecklad naturvård och naturturism för fler arbetstillfällen i levande landsbygd bör tas fram.

I Sverige finns i dag informationscentrum i Orsa och Järvsö. Deras uppgift är att sprida lättillgänglig information om rovdjuren till boende och tamdjursägare i rovdjurstäta områden och i områden där rovdjuren har påbörjat nyetableringar. Regeringen föreslår nu att ett ytterligare informationscentrum ska etableras i södra Sverige. Enligt propositionen bedöms kostnaderna för informationsinsatserna ligga på samma nivå som i år, trots att det finns ett förslag om ett nytt infocentrum i södra Sverige. Rovdjursutredningen bedömde att de tre informationscentrumen behöver en grundfinansiering med 8 miljoner kronor per år. Vi är oroade för att regeringen

inte beaktat att kvaliteten på det arbete som i dag sker kan sjunka på grund av för lite medel. Vi delar regeringens bedömning att det finns behov av ett nytt informationscentrum i södra Sverige men vi menar att ett nytt centrum inte ska etableras om inte tillräckliga medel finns avsatta. Detta bör ges regeringen till känna.

15. Vargens härkomst, punkt 14 (v)

av Wiwi-Anne Johansson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08: MJ375 yrkande 7.

Ställningstagande

En utredning bör tillsättas med uppgift att kartlägga påståenden om inplantering av vargen i Sverige i dialog med de organisationer som företräder jägare, renskötare och markägare samt företrädare för miljö- och rovdjursgrupper. Enligt Brå vore ett viktigt steg för att minska den illegala jakten att utreda påståendena om inplantering. Frågan bör enligt Brå diskuteras med de organisationer som företräder jägare, renskötare och markägare. Metoden för utredningen kan vara att sammanställa och bedöma det material som finns och som pekar i den ena eller andra riktningen. Mot inplantering talar de genetiska data som finns om rovdjuren och som gör det möjligt att spåra deras härkomst. Detta bör ges regeringen till känna.

16. Viltskador, punkt 15 (v)

av Wiwi-Anne Johansson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08: MJ375 yrkande 2 och 2008/09: MJ23 yrkande 6 och avslår motion 2007/08: MJ251 yrkande 3.

Ställningstagande

Samexistensen mellan människor och rovdjur måste förbättras. Det är därför mycket värdefullt att minimera rovdjursangreppen på tamdjur, vilket kan göras genom förebyggande åtgärder. Av erfarenhet vet man att rov-

djursstängsel är en sådan effektiv åtgärd. För att minska antalet angrepp på hund föreslås speciella jaktregler i rovdjurstäta områden samt krav på att skrämmas i stället för att döda rovdjuren. Jakt utan frigående hund och utveckling av s.k. vargrena hundar är ytterligare medel att tillgå. Ytterligare satsningar på förebyggande åtgärder, i enlighet med art- och habitatdirektivet, bör realiseras. Naturvårdsverket och Jägareförbundet bör ges i uppdrag att utreda möjligheterna att minska antalet rovdjursdödade hundar. De som får sina hundar rivna av rovdjur får ersättning av staten, oavsett om hunden varit försäkrad eller inte. Trots att problemets omfattning är begränsat är frågan om att skydda sin hund mot rovdjursangrepp något som engagerar många människor. Regeringen bör ge Naturvårdsverket och Jägareförbundet – inom ramen för sina allmänna uppdrag – i uppdrag att utreda möjligheterna att minska antalet hundar dödade av rovdjur. Detta bör ges regeringen till känna.

17. Jakt efter stora rovdjur, punkt 16 (s)

av Anders Ygeman (s), Bo Bernhardsson (s), Jan-Olof Larsson (s), Helén Pettersson i Umeå (s), Aleksander Gabelic (s) och Roland Bäckman (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:MJ22 yrkande 7 och avslår motion 2008/09:MJ287.

Ställningstagande

Jakt är en av människans äldsta kulturyttringar, och det är i dag en betydelsefull verksamhet för många i Sverige. Jaktåret 2007/08 löste drygt 268 000 personer jaktkort i Sverige. Det är knappt 3 % av befolkningen, och en minskning med 10 000 personer jämfört med året innan. Sedan 1990-talet har antalet jaktkortslösare minskat med ungefär 18 %. Även människor som bor i tätorter ska ha möjlighet att lära sig jaga. Vi behöver även i framtiden ha jägarnas kunskap för att kunna utöva en bra viltvård i Sverige. Det är viktigt att skapa möjligheter för fler att delta i jaktens sammanhang och öka intresset för jakt och viltvård. Detta bör ges regeringen till känna.

18. Licensjakt efter björn och lodjur, punkt 17 (s)

av Anders Ygeman (s), Bo Bernhardsson (s), Jan-Olof Larsson (s), Helén Pettersson i Umeå (s), Aleksander Gabelic (s) och Roland Bäckman (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:MJ371 och avslår motionerna 2007/08:MJ359, 2007/08:MJ369 yrkande 1, 2008/09: MJ24 yrkande 2 i denna del, 2008/09:MJ370 yrkande 14 och 2008/09: MJ405.

Ställningstagande

Reglerna för björnjakt bör ändras. Förekomsten av skador som orsakats av björn kan motivera skydds jakt enligt jaktförordningens bestämmelser. Det som i stället genomgående borde väljas är s.k. avlysningsjakt som då kan ske med stöd av bestämmelserna i 6 § jaktförordningen. Ett sådant betraktelsesätt skulle innebära att jakt på björn kan ske i form av licensjakt inom mycket stora områden i kombination med avlysning inom respektive område när tilldelningen är fylld. Vidare är det angeläget att ändra bestämmelserna om vilka djur som får fällas. Vi anser att alla djur ska kunna fällas med undantag för hona som åtföljs av ungar samt även hennes ungar oavsett deras ålder. Detta bör ges regeringen till känna.

19. Licensjakt efter björn och lodjur, punkt 17 (mp)

av Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:MJ24 yrkande 2 i denna del och avslår motionerna 2007/08:MJ359, 2007/08:MJ369 yrkande 1, 2008/09:MJ370 yrkande 14, 2008/09:MJ371 och 2008/09:MJ405.

Ställningstagande

Björn och lo skyddas av EU:s art- och habitatdirektiv. Enligt direktivet får dessa djur inte avsiktligt störas, fångas eller dödas. Regeringen anser dock att man kan tillåta licensjakt genom att använda de undantag som finns angivna i direktivets artikel 16.1. I texten anges att undantag från fredning får medges endast om det inte finns någon annan lämplig lösning på något

av fem uppräknade problem eller behov, betecknade a–e. Det behov som 16.1.e handlar om är ”insamling och förvaring” av ett fåtal exemplar av en art. Det har ingenting att göra med att jaga djur i syfte att hålla nere populationsstorleken. Detta bör ges regeringen till känna.

20. Lodjursfällor, punkt 18 (v)

av Wiwi-Anne Johansson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:MJ23 yrkande 5.

Ställningstagande

Jakt med fällor orsakar stor smärta för lodjuren. Fällfångst ökar incitamenten för illegal jakt. Tillsynen av denna jaktform är i stort sett obefintlig. Djuren utsätts för fysisk och psykisk smärta och stress. Skador på tassar och klor samt träflisor i magen är vanligt förekommande. Jag anser att denna form av jakt är oetisk och förkastlig ur djurskyddssynpunkt, varför den bör förbjudas. Detta bör ges regeringen till känna.

21. Rätten att överklaga beslut om jakt, punkt 19 (mp)

av Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:MJ24 yrkande 20.

Ställningstagande

Det är lämpligt att vidga miljöorganisationers talerätt. Detta behövs av demokratiskäl och för att uppfylla intentionerna i internationella åtaganden. Miljöorganisationer enligt definitionen i 16 kap. 13 § miljöbalken borde ha rätt att överklaga beslut enligt jaktlagstiftningen. Det bör för övrigt övervägas om inte överklaganderätten också bör utvidgas till att gälla flera miljöorganisationer och friluftsförbund, som sådana med annan associationsrättslig organisationsform. Det är t.ex. inte självklart att väletablerade organisationer som Världsnaturfonden eller Greenpeace inte ska ha rätt att begära rättslig prövning av beslut som påverkar skyddade arter. De utvärderingar som gjorts visar att miljöorganisationerna har

använt den talerätt de tillerkänts enligt miljöbalken på ett ansvarsfullt sätt och att ärendena tillförts sakkunskap som annars inte kommit myndigheterna tillhanda. Miljöorganisationernas agerande har också varit viktigt för att utveckla praxis och påvisa brister i regelverket. De rättsvårdande myndigheterna har uppskattat miljöorganisationernas seriösa användning av talerätten. Det rör sig sammanlagt om en förhållandevis försumbar andel av mängden överklaganden. Detta bör ges regeringen till känna.

22. Skyddsjakt på enskilda initiativ, punkt 20 (v, mp)

av Wiwi-Anne Johansson (v) och Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08: MJ375 yrkande 5, 2008/09: MJ23 yrkande 7 och 2008/09: MJ24 yrkandena 16 och 17 samt avslår motionerna 2007/08: MJ210 yrkande 1 och 2007/08: MJ263.

Ställningstagande

År 2007 skedde en drastisk förändring då regeringen införde en tillfällig lydelse av 28 § jaktförordningen som gav möjlighet att skjuta rovdjur, inklusive de mest hotade arterna varg och järv, var som helst utan att något tamdjur blivit skadat eller dödat, bara man hävdar att rovdjuret var på väg att angripa ett tamdjur. Därmed har det i praktiken blivit i stort sett omöjligt att fälla någon för jaktbrott mot stora rovdjur. Den som blir ertappad med att skjuta ett rovdjur utan tillstånd kan alltid påstå att rovdjuret var på väg att angripa en hund eller ett annat lösspringande tamdjur och därmed undgå straff. Av de sex vargar som rapporterats skjutna med åberopande av paragrafen sedan 2001 var fyra alfadjur och en hona. Vid den utvärdering av förordningen som skedde i vintras konstaterade både Rikspolisstyrelsen och Åklagarmyndigheten att fredningen av rovdjur i praktiken satts ur spel. Myndigheterna menar att det är en uppenbar risk att förordningen utvecklas till ett verktyg för dem som vill döda rovdjur avsiktligt. Rikspolisstyrelsen pekar på de stora svårigheterna med att utreda händelser där bara skyttens berättelse finns som underlag. I ett stort antal fall har förundersökningar därför lagts ned. Trots detta har regeringen nu ersatt den tillfälliga förordningen med att utforma 28 § jaktförordningen på liknande sätt. En noggrann utvärdering bör göras av vilka effekter på rovdjursstammarna förändringen av 28 § jaktförordningen har lett till.

Vad vi vet från forskningen är att den illegala jakten redan är ett stort problem – och för vargen är det redan den vanligaste dödsorsaken – och det är därför mycket angeläget att dessa brottslingar blir fällda för sina brott. Att i det läget förändra skyddsjaksbestämmelserna så att det blir i

stort sett omöjligt att bevisa jaktbrott mot stora rovdjur är oacceptabelt. Dessutom är det mycket tveksamt om 28 § jaktförordningen i sin nuvarande utformning är förenlig med Sveriges förpliktelser enligt art- och habitatdirektivet. Lydelsen av 28 § jaktförordningen bör återgå till att enbart gälla skydd av tamdjur innanför hägn. Detta bör ges regeringen till känna.

23. Försök och förberedelse till jaktbrott, punkt 21 (s, v)

av Anders Ygeman (s), Bo Bernhardsson (s), Jan-Olof Larsson (s), Wiwi-Anne Johansson (v), Helén Pettersson i Umeå (s), Aleksander Gabelic (s) och Roland Bäckman (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:MJ22 yrkande 8 och avslår motion 2008/09:MJ24 yrkande 18.

Ställningstagande

Vi vill gå längre än regeringen och genast kriminalisera förberedelse till jaktbrott. I dag är det inte kriminellt att förbereda ett grovt jaktbrott, vilket innebär t.ex. att polis och tull inte har rätt att beslagta olagliga fällor eller hindra personer att tillverka dem. Detta bör ges regeringen till känna.

24. Försök och förberedelse till jaktbrott, punkt 21 (mp)

av Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2008/09:MJ24 yrkande 18 och avslår motion 2008/09:MJ22 yrkande 8.

Ställningstagande

Redan i den rovdjursproposition som riksdagen ställde sig bakom 2001 (prop. 2000/01:57) förklarade regeringen att det finns övervägande skäl som talar för att kriminalisera försök och förberedelse till jaktbrott. När det gäller illegal jakt med såväl skjutvapen som fällor skulle möjligheterna att förhindra jakten förbättras genom en kriminalisering av försök och förberedelse till jaktbrott. Att regeringen inte redan då lade fram förslag om

en lagändring berodde på att man ville avvakta en översyn av förberedelsebrottet i allmänhet som pågick inom regeringskansliet. Detta var för åtta år sedan. Regeringen ger i propositionen en god beskrivning av den nuvarande situationens brister. Så länge försök och förberedelse till jaktbrott inte är kriminaliserat kan polisen bara kontrollera t.ex. jaktstugor, förvaringsställen, bilar, lastutrymmet på en skoter eller skoterns släp vid misstanke om ett fullbordat jaktbrott. Polis och åklagare kan i dag tillgripa hemlig teleövervakning endast för att kontrollera teletrafiken vid förundersökning om ett fullbordat grovt jaktbrott. Detta kan inte ske på försöks- eller förberedelsestadiet, t.ex. när man har fått kännedom om grupperingar som planerar olaglig jakt på rovdjur. Kriminalisering av försök och förberedelse till grovt jaktbrott skulle därför vara ett värdefullt verktyg i bekämpandet av den illegala jakten. Regeringen bör snarast återkomma till riksdagen med ett lagförslag. Detta bör ges regeringen till känna.

25. Illegal jakt, punkt 22 (v, mp)

av Wiwi-Anne Johansson (v) och Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2007/08: MJ375 yrkande 9 och 2008/09: MJ24 yrkande 19.

Ställningstagande

Såväl i Mellansverige som längre norrut förekommer ofta att snöskoter används i samband med jaktbrott. Med snöskotern får man möjlighet att förflytta sig snabbare än rovdjuren i terrängen, och den är därför ett effektivt hjälpmedel för att söka upp ett rovdjur, komma inom skotthåll, driva djuret mot skyttar eller t.o.m. köra på djuret. Enligt Brå har snöskoter använts för att jaga rovdjur i nästan var femte anmälan om illegal jakt. Utredningen av sådana brott försvåras av att det inte finns något krav om att snöskotrar ska vara försedda med identifikationsnummer som kan avläsas i de spår som fordonet lämnar efter sig. Ett sådant krav bör därför snarast införas. Det borde också vara möjligt att begränsa skotertrafiken genom att hänvisa viss skoteråkning till särskilda leder i vissa områden. Detta bör ges regeringen till känna.

26. Intresseorganisationernas arbete mot illegal jakt, punkt 23**(v)**

av Wiwi-Anne Johansson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:MJ375 yrkande 3.

Ställningstagande

Om vi ska minska den illegala jakten och om diskussionsklimatet ska san-
sas måste de etablerade jägarna, renskötarna och markägarna ta sin del av
ansvaret och både centralt och lokalt isolera dem som begår brott. Reger-
ingen bör ställa ökade krav på att organisationer för jägare, renskötare och
markägare ska agera kraftfullt mot illegal jakt. Detta bör ges regeringen
till känna.

27. Översyn av jaktlagstiftningen, punkt 24 (s, v, mp)av Anders Ygeman (s), Bo Bernhardsson (s), Jan-Olof Larsson (s),
Wiwi-Anne Johansson (v), Helén Pettersson i Umeå (s), Tina Ehn
(mp), Aleksander Gabelic (s) och Roland Bäckman (s).*Förslag till riksdagsbeslut*

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:MJ375 yrkande 4.

Ställningstagande

Brå anger att man bör överväga att införa ett särskilt stadgande för otillå-
ten skydds jakt med en lindrigare straffskala än för övrig illegal jakt. Detta
skulle öka acceptansen för lagstiftningen medan de kännbara straffen
skulle riktas mot "rätt" gärningspersoner. Med anledning av detta behövs
en total översyn av jaktlagstiftningen. Översynen ska ske mot bakgrund av
den omfattande illegala jakten och syfta till att ge ett starkt skydd för rov-
djuren. Detta bör ges regeringen till känna.

28. Rovdjurens roll i ekosystemet, punkt 26 (mp)

av Tina Ehn (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2008/09: MJ24 yrkande 1 och 2008/09: MJ502 yrkande 29.

Ställningstagande

De stora rovdjuren är i sig en viktig del av våra ekosystem. Ekologisk livskraft handlar om interaktionen mellan en art och dess omgivning. Vikten av att upprätthålla samspelet mellan arter har uppmärksamats alltmer inom den moderna viltforskningen. Slutsatsen är att det behövs långt större djurpopulationer för att upprätthålla ekologisk livskraft än att de enbart uppfyller kriterier för minsta livskraftiga population. För att en rovdjursart ska kunna återfå sin ekologiska funktion måste den även ha en så stor geografisk spridning som möjligt. Det är därför otillräckligt att ha små och fragmenterade populationer utspridda över stora områden.

Flera empiriska studier från främst USA visar att stora rovdjur har en nyckelfunktion i ekosystemen genom att ge upphov till s.k. kaskadeffekter. I områden där toppredatorer försvunnit finns exempel på att bytesdjuren ökat starkt och haft negativ påverkan på växtsamhällets struktur under de perioder rovdjuren varit borta, vilket i nästa steg inverkat negativt på förekomsten av en rad andra däggdjur, fåglar och insekter. Förutom genom direkt predation kan stora rovdjur också påverka bytesdjurens dynamik genom att ändra deras beteendemönster, vilket även det leder till positiva kaskadeffekter i områden som befrias från ett tidigare hårt betetryck. Rovdjur påverkar också varandra genom konkurrens och predation. En konkurrenssituation mellan olika rovdjursarter kan innebära att tätheten eller förekomsten av en rovdjursart i vissa fall främst regleras av en annan rovdjursart snarare än av tillgång på bytesdjur. En minskning av toppredatorer i ett område kan leda till att förekomsten av mellanstora rovdjur ökar så markant att de senare tar över rollen som toppredatorer i området. Detta har betydelse för förvaltningen eftersom det får konsekvenser för de olika rovdjursstammarnas relativa storlek och utbredning, vilket i sin tur påverkar bytespopulationerna. Olika rovdjursarter kan också ha positiva effekter på varandra genom att tillgängliggöra kadaver från slagna byten för asätande arter. Jag anser att rovdjurens roll i ekosystemet ska beaktas i rovdjursförvaltningen så att stammarna kan återfå något av sin forna ekologiska funktion och att hänsyn ska tas till rovdjurens interaktioner med såväl bytesdjuren som andra rovdjursarter. Detta bör ges regeringen till känna.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2008/09:210 En ny rovdjursförvaltning:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i jaktlagen (1987:259).
2. Riksdagen godkänner regeringens förslag till en regionaliserad rovdjursförvaltning (avsnitt 11.1).
3. Riksdagen godkänner regeringens förslag till mål för lodjursstammens utveckling (avsnitt 12.3).
4. Riksdagen godkänner regeringens förslag till mål för vargstammens utveckling (avsnitt 13).

Följdmotionerna

2008/09: MJ22 av Anders Ygeman m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ett livskraftigt vargbestånd ytterst vilar på acceptans för den förda politiken.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om Naturvårdsverkets ansvar för en fungerande regional rovdjursförvaltning.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om delutvärdering av etappmålet för varg 2015 och 2021 och slutgiltig bedömning 2029.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om etappmål utan tak för varg.
5. Riksdagen avslår regeringens förslag om mål för vargstammens utveckling såvitt avser införsel av 20 vargar från öst 2010–2014.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om naturlig invandring av varg under tjugo år för att genetiskt stärka beståndet.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skapa möjligheter för fler att delta i jakt-sammanhang och öka intresset för jakt och viltvård.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kriminalisering av förberedelse till jaktbrott.

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att fastställa regler för licensjakt för att skydda invandrad varg.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nordiskt samarbete för ett svensk-norsk-finskt rovdjursbestånd.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att verka för ett upprättande av en nordisk rovdjursportal med information till allmänheten.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett nationellt program för rovdjursturism, utvecklad naturvård och naturturism för fler arbetstillfällen i levande landsbygd.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inte etablera ett nytt infocenter i södra Sverige om tillräckliga medel saknas.

2008/09: MJ23 av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (v):

1. Riksdagen avslår regeringens förslag om delegering från Naturvårdsverket till länsstyrelsen beträffande rovdjursförvaltningen.
2. Riksdagen avslår regeringens förslag om mål för vargstammens utveckling såvitt avser licensjakt på varg.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om utspridning av vargar.
4. Riksdagen avslår regeringens förslag såvitt avser en minskning av lodjursstammen enligt vad som anförs i motionen.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förbud mot lodjursfällor.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om satsningar på förebyggande åtgärder för att minimera rovdjursangreppen.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om återinförande av 28 § jaktförordningen.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skogsbolagens ansvar.

2008/09: MJ24 av Tina Ehn m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge rovdjurens roll i ekosystemet ökad vikt i rovdjursförvaltningen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om innebörden av artikel 16.1 e i EU:s art- och habitatdirektiv.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en förutsättning för gynnsam bevarandestatus är att populationen är långsiktigt livskraftig.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ingen ytterligare delegering av jaktbeslut bör ske innan den aktuella arten har uppnått gynnsam bevarandestatus.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att viltvårdsdelegationerna inte bör vara beslutande utan rådgivande.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den skandinaviska vargstammen bör bli geografiskt och genetiskt sammanhängande med den finsk-ryska stammen.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att enstaka vargföringringar bör accepteras i renskötselområdet utanför renskötselns åretruntmarker.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att vargstammens tillväxt inte ska frysas vid en nivå på 210 individer.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att sätta ett nytt etappmål för vargstammen när den utvärdering som regeringen tillsatt har rapporterat sina resultat.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införsel av vargar endast bör vara en sista utväg om föringring av vargstammens genetik inte uppnås genom fungerande kontakt med den finsk-ryska vargpopulationen eller genom att flytta individer som kommer invandrande till norra Sverige till mer vargtäta områden.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att successivt underlätta för vargetableringar i renskötselområdets kustområden och ge rennäringen hjälp med att finna driftsformer som möjliggör en samexistens med vargen.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att licensjakt inte bör införas på varg.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det inte är möjligt att inrikta licensjakten på vargar som är ”genetiskt defekta”.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den nationella miniminivån för lodjurstammen ej bör sänkas.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det vore olyckligt att ytterligare minska lodjurstammen i renskötselområdet.

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att reglerna för skyddsjakt på initiativ av en enskild som i dag regleras i 28 § jaktförordningen bör återställas till det som gällde 2006.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den aktuella arten helt bör strykas ur 28 § jaktförordningen om den positiva populationsutvecklingen bryts för varg eller järv.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att försök och förberedelse till grovt jaktbrott bör kriminaliseras.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det bör införas obligatorisk märkning av skottrar, andra terrängmotorfordon och/eller förare i syfte att kunna identifiera fordon och förare.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att etablerade naturvårds- och miljöorganisationer ges rätten att överklaga beslut om jakt på rovdjur.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007

2007/08: MJ210 av Marietta de Pourbaix-Lundin och Göran Lindblad (båda m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ändra 28 § jaktförordningen så att varg inte omfattas av denna paragraf.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vargen som turistattraktion.

2007/08: MJ214 av Hans Stenberg och Agneta Lundberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förvaltning av lodjursstammen.

2007/08: MJ224 av Sten Bergheden (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en ökad avskjutning av lodjursstammen.

2007/08: MJ251 av Sven Bergström och Kenneth Johansson (båda c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en regionaliserad rovdjursförvaltning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en målmedveten satsning på forskning och kunskapsspridning inom rovdjursområdet.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att full ekonomisk kompensation ska utgå för de skador och det merarbete som de stora rovdjursstammarna förorsakar.

2007/08: MJ261 av Åke Sandström (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en lagändring för att möjliggöra en aktiv viltförvaltning.

2007/08: MJ263 av Sten Bergheden (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en ändring i jaktförordningen.

2007/08: MJ277 av Raimo Pärssinen (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om rovdjurspolitiken.

2007/08: MJ357 av Christian Holm och Jan-Evert Rådström (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att beslut om skydds jakt av varg ska fattas på länsnivå av länsstyrelsen.

2007/08: MJ359 av Cecilia Widegren och Ulf Sjösten (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om björnjakten.

2007/08: MJ369 av Krister Hammarbergh (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att förändra jakten på björn från skydds jakt till licensjakt.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge länsstyrelserna uppdraget som beslutande organ vid en övergång till licensjakt.

2007/08: MJ375 av Wiwi-Anne Johansson m.fl. (v):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Naturvårdsverket och Jägarförbundet i uppdrag att utreda möjligheterna att minska antalet rovdjursdödade hundar.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ställa ökade krav på att organisationer för jägare, renskötare och markägare ska agera kraftfullt mot illegal jakt.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en total översyn av jaktlagstiftningen behövs, att den bör ske mot bakgrund av den omfattande illegala jakten och att den bör syfta till att ge ett starkt skydd för rovdjuren.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra en noggrann utvärdering av vilka effekter på rovdjursstammarna förändringen av 28 § jaktförordningen har lett till.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att efter det att Rovdjursutredningen har redovisats vidta åtgärder för att stärka inflödet av individer med annan genetisk bakgrund för att motverka inavel inom vargstammen.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning med uppgift att kartlägga påståenden om inplantering av vargen i Sverige i dialog med de organisationer som företräder jägare, renskötare och markägare samt företrädare för miljö- och rovdjursgrupper.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ge Naturvårdsverket i uppdrag att fördjupa rovdjursarbetet med Norge och Finland.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över och begränsa snöskoteranvändningen i fjällvärlden med syfte att motverka den illegala jakten.

2007/08: MJ430 av Dan Kihlström och Mikael Oscarsson (båda kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn och ändring av den nuvarande rovdjurspolitiken.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2008

2008/09: MJ217 av Hans Stenberg och Agneta Lundberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förvaltning av lodjursstammen.

2008/09: MJ245 av Sinikka Bohlin och Roland Bäckman (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att upprätta en nordisk rovviltportal.

2008/09: MJ251 av Jörgen Johansson och Lars-Ivar Ericson (båda c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av ett skyndsamt beslut i rovdjursfrågan för att kunna bedriva en etiskt riktig jakt på arter med stor population.

2008/09: MJ274 av Margareta B Kjellin och Tomas Tobé (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om licensjakt på varg.

2008/09: MJ287 av Lars Elinderson och Sten Bergheden (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om försöksverksamhet med fri jakt av varg, lo och björn.

2008/09: MJ321 av Ronny Olander m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en ny förvaltningsplan för vargstammen.

2008/09: MJ338 av Nina Larsson (fp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om beslut om regionalisering av rovdjursförvaltning.

2008/09: MJ370 av Karl Gustav Abramsson m.fl. (s):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa licensjakt på björn och att införa bestämmelser som skulle tillåta åteljakt på björn i vissa fall.

2008/09: MJ371 av Karl Gustav Abramsson och Gunnar Sandberg (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förändrade regler för björnjakt.

2008/09: MJ402 av Patrik Forslund (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överlåta beslutsfattandet från Naturvårdsverket till länsstyrelsen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inventera antalet rovdjur i Sverige.

2008/09: MJ405 av Cecilia Widegren (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om björnjakten.

2008/09: MJ407 av Lisbeth Grönfeldt Bergman (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nordisk rovdjurspolitik.

2008/09: MJ423 av Raimo Pärssinen (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om rovdjurspolitiken.

2008/09: MJ448 av Lars-Arne Staxäng och Betty Malmberg (båda m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om skyddsjakt på varg.

2008/09: MJ469 av Dan Kihlström och Mikael Oscarsson (båda kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om rovdjuren och deras förvaltning.

2008/09: MJ479 av Michael Hagberg och Karl Gustav Abramsson (båda s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt presenterar en ny förvaltningsplan för vargen med möjligheten att begränsa vargstammens ökningstakt.

2008/09: MJ502 av Tina Ehn m.fl. (mp):

29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ge rovdjurens roll i ekosystemet ökad vikt i rovdjursförvaltningen.

2008/09: MJ506 av Anna Tenje (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att göra en översyn av förvaltningen av den svenska vargstammen i syfte att göra den mer ansvarsfull.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i jaktlagen (1987:259)

Härigenom föreskrivs att 39 § jaktlagen (1987:259)¹ ska upphöra att gälla vid utgången av 2009.

¹ Senaste lydelse av 39 § 2000:539.